

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav českého jazyka a teorie komunikace

Čeština v komunikaci neslyšících

Bakalářská práce

Doris Weiglová

**Srovnání situace tlumočnicků znakového jazyka v televizním zpravodajství
v České republice a ve Finsku**

Compare of the situation of sign language interpreters in the TV news in the
Czech Republic and Finland

Praha 2013

Vedoucí práce: Mgr. Nad'a Hynková Dingová

Poděkování

Mé velké poděkování patří zejména paní **Mgr. Nadě Hynkové Dingové**, za veškeré konzultace, rozhovory, rady a zejména za celé vedení této bakalářské práce. Dále bych ráda poděkovala všem, se kterými jsem vedla rozhovory, či komunikovala e-mailem a získala od nich velmi cenné informace, konkrétně paní **Mgr. Romaně Mázerové**, panu **Mgr. Jaroslavu Švagrovi**, **Mgr. Radce Faltínové**, **Mgr. Farah Curry**, **Mgr. Martě Zatloukalové**, **Veronice Toráčové** a **Mgr. Radce Novákové** za poskytnutý rozhovor a prohlídku při přípravě a natáčení Zpráv v českém znakovém jazyce.

Můj další velký dík patří i mým finským konzultantům, zejména panu **Ilkovi Kilpeläinenovi**, který mi velmi ochotně poskytl veškeré informace ohledně historie i současnosti finských Zpráv ve znakovém jazyce, díky jeho možnosti náhledu do archivu Yle TV. Také děkuji panu **Vesovi Saarinenovi** za poskytnuté informace ohledně jeho zkušeností z počátku vytváření těchto Zpráv ve znakovém jazyce.

Nezbytné je také poděkovat mým finským přátelům za pomoc s překlady z finského jazyka do anglického a také celé mé rodině a přátelům za psychickou podporu při psaní této bakalářské práce.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 31. července 2013

.....

Doris Weiglová

Abstrakt

Bakalářská práce se věnuje tématu působení tlumočnicků znakového jazyka v televizním zpravodajství pro neslyšící v České republice a Finsku. V úvodní kapitole je pozornost věnována popisu tlumočení v televizním zpravodajství a jeho porovnání s jinými typy tlumočení do znakového jazyka. Následně je popsána historie působení tlumočnicků znakového jazyka v televizním zpravodajství v České republice. Hlavní pozornost je věnována Zprávám v českém znakovém jazyce (Zprávy). Je popsána historie vzniku těchto Zpráv a následně se práce zaměřuje na působení tlumočnicků znakového jazyka v tomto televizním programu. Pozornost je věnována celému procesu fungování tlumočnicků, od výběrového řízení na pozici tlumočnick Zpráv v českém znakovém jazyce až po popis jejich výkonu práce. V navazujících kapitolách je podobným způsobem přiblížena situace ve Zprávách ve znakovém jazyce ve Finsku. Jelikož situace ve Finsku se od té v České republice významně liší, liší se i typ získaných informací. Z počátku je věnována pozornost popisu působení tlumočnicků ve finském televizním zpravodajství a následné kapitoly jsou zaměřené na popis finských Zpráv ve znakovém jazyce (Zprávy) – Yle Uutiset viittomakielellä. Vzhledem k absenci zaměstnanců na pozici tlumočnicka znakového jazyka v těchto Zprávách, je pozornost věnována zejména samotnému popisu práce zaměstnanců s podobnou náplní práce tohoto pořadu. V závěru jsou pak odlišnosti Zpráv v českém znakovém jazyce a Yle Uutiset viittomakielellä přehledně shrnuty.

Klíčová slova:

tlumočnick znakového jazyka, tlumočnick znakového jazyka v televizním zpravodajství, Česká republika, Finsko, znakový jazyk, vzdělávání, legislativa, právo na přístup k informacím

Abstract

The bachelor thesis deals with the topic of sign language interpreters working in television news in the Czech Republic and Finland. In the introductory chapter, the attention is given to the description of interpretation in television news and its comparison with other types of sign language interpretation. After that the history of sign language interpreters working in television news in the Czech Republic is described. The main attention is given to the News in the Czech sign language (News). Its history of this News is described and the thesis is focused on the work of sign language interpreters in this television program. Attention is given to the whole process, from the admission of interpreters to the description of their work in the News in Czech sign language. In subsequent chapters the situation in Finland is described. As the situation in Finland is different from that in the Czech Republic, the description is conceived differently. Initially, the attention is devoted to the description of interpreters' work in Finnish television news and subsequent chapters focus on the description of the Finnish News in sign language (News) - Yle Uutiset viittomakielellä. In terms of the absence of sign language interpreters in the News, attention is given to the actual description of the work of this program's employees. In conclusions, the differences between the News in Czech sign language and Yle Uutiset viittomakielellä are summarized.

Klíčová slova (anglicky):

the sign language interpreter, the sign language interpreter in the TV news, Czech republic, Finland, sign language, education, legislativ, right of access to information

OBSAH

1	Úvod	7
2	Tlumočení v televizním vysílání	9
3	Tlumočníci znakového jazyka v televizním zpravodajství v České republice	18
3.1	Historie působení tlumočnicků znakového jazyka v televizním zpravodajství v České republice	19
3.2	Historie Zpráv v českém znakovém jazyce.....	21
3.3	Současná situace tlumočnicků znakového jazyka ve Zprávách v českém znakovém jazyce	26
3.4	Práce tlumočnicka znakového jazyka ve Zprávách v českém znakovém jazyce.....	30
4	Tlumočníci znakového jazyka v televizním zpravodajství ve Finsku.....	32
4.1	Historie působení tlumočnicků znakového jazyka v televizním zpravodajství ve Finsku	33
4.2	Historie Yle Uutiset viittomakielellä.....	37
4.3	Současná situace Yle Uutiset viittomakielellä	39
5	Závěr.....	42
6	Zdroje	47
7	Přílohy	51

1 ÚVOD

Ve své bakalářské práci se věnuji tématu popisu působení tlumočnicků znakového jazyka ve zpravodajství v České republice a ve Finsku. Zajímalo mě vždy fungování tlumočnicků ve zpravodajském televizním vysílání všeobecně a následně jsem se zaměřila na zprávy ve znakovém jazyce, a to v České republice (Zprávy v českém znakovém jazyce) a ve Finsku (Zprávy ve znakovém jazyce). Finsko k tomuto porovnání nebylo vybráno náhodně. Finské Zprávy ve znakovém jazyce – Yle Uutiset viittomakielellä byly předlohou a inspirací pro vytvoření Zpráv v českém znakovém jazyce. Zajímal mě tedy vývoj zpravodajství od historie až po jejich současnou podobu.

Vzhledem k absenci ucelených materiálů ohledně tohoto tématu jsem čerpala z různých typů zdrojů. Velmi důležitý byl pro mne archiv Asociace organizací neslyšících, nedoslýchavých a jejich přátel, dále ASNEP a rozhovory s tlumočnickými, kteří ve Zprávách v českém znakovém jazyce pracovali, či pracují. A to konkrétně s panem Mgr. Jaroslavem Švagrem, Mgr. Nad'ou Dingovou, Mgr. Radkou Faltínovou, Mgr. Farah Curry a Mgr. Martou Zatloukalovou. Rozhovor jsem také vedla s neslyšící editorkou Zpráv v českém znakovém jazyce Mgr. Radkou Novákovou.

Z finské strany pro mne byla stěžejní e-mailová korespondence v anglickém jazyce se slyšícím editorem Zpráv ve znakovém jazyce ve Finsku - Yle Uutiset viittomakielellä, Ilkkou Kilpeläinemem, který mi informace poskytoval na základě archivních záznamů uložených ve finské veřejnoprávní televizi Yle TV, komunikace s kolegy a na základě vlastních zkušeností. Neméně důležitá byla také e-mailová korespondence, rovněž v anglickém jazyce, s panem Vesou Saarinenem, který je ve Finsku nazýván „Otcem Zpráv ve znakovém jazyce“. Všichni tito dotazovaní mi ochotně poskytli velmi cenné informace. Veškeré informace jsem se pokoušela ověřovat na základě dohledatelných záznamů, či online vysílání.

V následujících kapitolách popisuji základní informace o tlumočení v televizním vysílání a poté se zaměřuji na historii tlumočeného zpravodajství ve znakovém jazyce postupně v obou zemích.

Mým konkrétním tématem byly Zprávy v českém znakovém jazyce a Yle Uutiset viittomakielellä (Yle Zprávy ve znakovém jazyce, překlad DW), u kterých jsem popsala vývoj a konkrétní strukturu přípravy obsahu zpráv, přičemž u Zpráv v českém znakovém jazyce

jsem se zaměřila na práci tlumočnicků znakového jazyka. Ve Finsku tlumočníci znakového jazyka v Yle Uutiset viittomakielellä zaměstnání nejsou, tudíž jsem tyto Zprávy popisovala se zaměřením na práci jiných zaměstnanců s podobnou náplní práce, jako mají u nás tlumočníci českého znakového jazyka.

V závěru bakalářské práce jsem poté požádala slyšícího Fina Ilkku Kilpeläinena o jeho osobní názor na formát českých Zpráv v českém znakovém jazyce. Sama jsem shrnula rozdíly obou zpravodajství v přehledné tabulce.

2 TLUMOČENÍ V TELEVIZNÍM VYSÍLÁNÍ

V této kapitole bych ráda vysvětlila pojem vysílání a specifická pravidla samotného zpravodajství. Dále se zaměřím na tlumočení v televizním vysílání v porovnání s jinými typy tlumočení.

Ve sbírce mezinárodních smluv České republiky, ve sdělení Ministerstva zahraničních věcí o Evropské úmluvě o přeshraniční televizi ve znění Protokolu pozměňujícího Evropskou úmluvu o přeshraniční televizi, je pojem vysílání přesně vymezen a to konkrétně takto: „*Vysíláním“ se rozumí prvotní, kódované, či nekódované, šíření televizních programových služeb pozemním vysílačem, kabelem nebo satelitem jakéhokoliv druhu, určených k příjmu veřejnosti. Nezahrnuje komunikační služby, provozované na základě individuální objednávky.*“¹

K samotnému zpravodajství je nadále ve sdělení Ministerstva zahraničních věcí o Evropské úmluvě o přeshraniční televizi ve znění Protokolu pozměňujícího Evropskou úmluvu o přeshraniční televizi zmiňováno: „*Provozovatel vysílání zajistí, aby zpravodajství uvádělo fakta a události objektivně a přispívalo k svobodné tvorbě názorů.*“²

V zákoně č. 231 ze dne 17. května 2001 o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů je ke zpravodajství napsáno toto: "*Provozovatel vysílání je povinen zajistit, aby ve zpravodajských a politicko-publicistických pořadech bylo dbáno zásad objektivity a vyváženosti a zejména nebyla v celku vysílaného programu jednostranně zvýhodňována žádná politická strana, nebo hnutí, popřípadě jejich názory nebo názory jednotlivých skupin veřejnosti, a to s přihlédnutím k jejich reálnému postavení v politickém a společenském životě.*"³

---

¹ Česká republika. Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o Evropské úmluvě o přeshraniční televizi ve znění Protokolu pozměňujícího Evropskou úmluvu o přeshraniční televizi. In Sbírká mezinárodních smluv České republiky. 2004, částka 22, s. 8785, Hlava I, článek 2. Dostupný z WWW:< <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=4266>>

² Česká republika. Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o Evropské úmluvě o přeshraniční televizi ve znění Protokolu pozměňujícího Evropskou úmluvu o přeshraniční televizi. In Sbírká mezinárodních smluv České republiky. 2004, částka 22, s. 8787, Hlava II, článek 7. Dostupný z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=4266>>

³ Česká republika. Zákon č. 231 ze dne 17. května 2001 o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů. In Sbírká zákonů České republiky. 2001, částka 87, s. 5050, Hlava I, § 31. Dostupný z WWW:< <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3665>>

Ve stejném zákoně je ke zpravodajství zmíněno ještě ohledně zpravodajských událostí: „*Provozovatel televizního vysílání má právo vysílat v rámci pravidelných zpravodajských pořadů stručné aktuální informace o události, která je předmětem zvýšeného zájmu veřejnosti, přestože k jejímu vysílání má jiný provozovatel televizního vysílání výhradní vysílací práva, je-li tato událost veřejně přístupná. Celková doba vysílání stručných informací o každé takové události nesmí přesáhnout 3 minuty denně.*“⁴

Protokol pozměňující Evropskou úmluvu o přeshraniční televizi je možné dohledat i ve finských zákonech.⁵

Tlumočení v televizním vysílání je odlišné od jiných forem tlumočení. V každém tlumočení jsou určité specifické situace, jiná očekávání či nároky klienta, tlumočnicka samotného, ale i samotné prostředí klade na tlumočnicka různé požadavky. Je nutné umět se těmto požadavkům přizpůsobit. Tlumočení v televizním vysílání bych ráda popsala formou porovnání s jinými typy tlumočení, např. tlumočením v soudním řízení, uměleckým tlumočením, tlumočením společenských akcí a tlumočením ve škole.

Jak zmiňuje Gabriele Mack (2002, s. 204): „*Tlumočení v televizi je rozdílné od tlumočení konferencí a běžné komunikace tváří v tvář. Hodně specifických rozdílů však ještě nebylo dostatečně prozkoumáno. Normy chování profesionálních konferenčních tlumočnicků nejsou vždy adekvátní k televizní komunikaci a mohou vést ke konfliktu ohledně vnímání kvality překladu.*“ (překlad DW)

Stejně tak zmiňuje velice podstatné informace Ingrid Kurz (2002, s. 196): „*Živé televizní tlumočení je obecně mnohem náročnější, než simultánní tlumočení v jiných nastavení a to z hlediska: fyzického prostředí – chybí přímý kontakt, zpětná vazba od diváků...Následně také z hlediska pracovních faktorů – práce dlouho do noci, krátká oznámení a nízká možnost přípravy...A třetím hlediskem je psychicko-emocionální stresové faktory, jelikož tlumočnick ví, že tlumočí pro stovky, tisíce nebo i milióny diváků*

---

⁴ Česká republika. Zákon č. 231 ze dne 17. května 2001 o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů. In Sbirka zákonů České republiky. 2001, částka 87, s. 5051, Hlava I, § 31. Dostupný z WWW:< <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3665>>

⁵ Suomi. Tasavallan presidentin asetus eurooppalaista yleissopimusta rajat ylittävistä televisiolähetysistä. In Valtiosopimukset. 2002, článek 10. Dostupný z WWW:< <http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2002/20020118>>

a může mít tedy obavy ze selhání... Od tlumočnicka je očekávaná vysoká kvalita překladu.“
(překlad DW)

Podobným způsobem to vnímají tlumočníci ve Zprávách v českém znakovém jazyce. Ti jako hlavní rozdíly oproti běžnému typu tlumočení zmiňují právě již výše zmíněné: absence přímého kontaktu a absence okamžité zpětné vazby od neslyšícího, velmi nízká možnost přípravy a nervozita ze selhání a špatné reprezentace znakového jazyka.

Pan Mgr. Jaroslav Švagr zmiňuje: *„Pro tlumočnicka, který vzejde z komunitního tlumočení, který je zvyklý na oční kontakt, na přitakávání, tak s tím má najednou potíž. Existuje na to metoda, koukat do objektivu a představovat si tam nějakého svého neslyšícího kamaráda, nebo prostě nějakou osobnost. Ono se pak tlumočí líp. Jinak se tlumočnick musí připravit a získat co nejvíce podkladů.*“

Paní Mgr. Farah Curry, která však nepracuje jako tlumočnick v okénku, či tlumočnick v pořadu, ale pracuje jako tlumočnice ve Zprávách v českém znakovém jazyce, vidí tyto rozdíly takto: *„Je to víc o překladu, ale potom ta komunikace mezi dalšími neslyšícími členy a ostatními slyšícími lidmi je v podstatě normální tlumočení... Je zde velký pocit odpovědnosti, na mně hodně závisí, jak to ten moderátor pochopí, jak pak bude vypadat překlad a jaké informace se dostanou k neslyšící veřejnosti v celé České republice.*“

Pro paní Mgr. Martu Zatloukalovou hlavní rozdíl spočívá v tomto aspektu: *„Není tam přímý kontakt s klienty... Nemáte okamžitou zpětnou vazbu.*“

Mgr. Nad'a Dingová v rozhovoru zmiňuje: *„Je tam hlavně velké nebezpečí toho, že je vše zaznamenané. To je první věc. Je to velká zodpovědnost. Při běžném tlumočení se člověk splete a čas to prostě odnese, už se to nemění, už to není možné vrátit, ale tady je to zaznamenané. A nějakým způsobem, ať chceme, nebo nechceme, tak tlumočnicki ovlivňují standard tlumočení. Zároveň reprezentují znakový jazyk před většinou. A to jsou velké závazky. Já si alespoň uvědomuji, že je to pro mě vždy velký závazek... Tlumočení v médiích vyžaduje velkou tlumočnickou zkušenost, jistotu v tlumočení a právě zmíněný pocit zodpovědnosti... Pro tlumočnicka je zkušenost potřeba, takový tlumočnick má potom vypěstovanou vlastní zpětnou korekci.*“

Pro Mgr. Radku Faltínovou, která stejně jako Farah Curry má zkušenost z televizního tlumočení pouze ze Zpráv ve znakovém jazyce, je rozdíl od jiných typů tlumočení tento: *„Mně třeba přišlo jako velká výzva vzít tu kratičkou zprávu a převést jí tak, aby dávala*

smysl, aby se vypíchlo to hlavní, přeházet to pořadí informace, udělat informační spirálu. To pro mě byla taková výzva. Nebo si poradit s věcmi, ke kterým nemám znak... To pro mě byla obrovská škola...Jak je tam víc pauz, tak je to méně únavné, než třeba tlumočení ve škole...Je tam velká odpovědnost...A není tam okamžitá zpětná vazba. Nebo je, ale je to omezené. U tlumočení z okénka si myslím, že je těžké, že tlumočnick nemá zpětnou vazbu, že se pouze dívá do kamery. Všimla jsem si, že poté tito tlumočníci mají někdy slabší mimiku.“

Při tlumočení v televizi se můžeme setkat s několika různými formami tlumočení. Já bych je rozdělila do tří základních kategorií a budu se jim věnovat z pohledu tlumočení znakového jazyka.

1. tlumočení v okénku a tlumočnick nakličovaný do obrazu
2. tlumočení při přípravě
3. tlumočení z listu, tzv. sight translation

1. tlumočení v okénku a tlumočnick nakličovaný do obrazu

- tlumočnick sedí v malé místnosti, většinou má sluchátka, nebo je mu puštěné mluvené slovo a znakuje do kamery. Poté se na obrazovce objevuje v jednom z rohů obrazovky.

Zkušeným tlumočnickem v okénku je v České republice pan Mgr. Jaroslav Švagr, který mi poskytl konkrétní rady pro tento typ tlumočení:

- za objektivem si představit svého neslyšícího kamaráda
- soustředit se
- dívat se do objektivu
- v případě odkazu na konkrétní předměty v pořadu (např. sportovní náčiní), si věci předem prohlédnout, tlumočnick se poté vydrží dívat do objektivu a nemá potřebu sledovat věc na kontrolním monitoru, zároveň je schopen informaci lépe vizualizovat
- kontrolní monitor si umístit co nejbliže objektivu, aby případné ohlédnutí

nebylo moc postřehnutelné; ideálně umístit pod objektiv

V televizních pořadech si také tlumočnick musí hlídat, kdy se již na obrazu nevyskytuje a kdy je naopak na obraz navrácen. Je dobré být se střihačem domluven, např. na konkrétní narážce nebo znaku, které budou signálem pro stažení tlumočnicka z obrazu.

- naklíčovaný tlumočnick v obrazu nezabírá tolik místa, jako tlumočnick v okénku, ale ne každému většinovému divákovi vyhovuje to, že se tlumočnick stává součástí obrazu. Program, který má být tlumočen do českého znakového jazyka, je nezbytné již předem natáčet s ohledem na výslednou kompozici obrazu – vědět, že tlumočnick zakryje téměř jednu třetinu obrazu.

2. tlumočení při přípravě

- typ tlumočení, který funguje ve Zprávách v českém znakovém jazyce. Je to tlumočnick, který na obrazovce není vidět, ale tlumočí přípravy při natáčení, komunikaci s vedením, s produkcí apod. Tento tlumočnick zprostředkovává komunikaci mezi slyšícími a neslyšícími spolupracovníky, je k dispozici neslyšícímu editorovi, slyšícím kolegům a neslyšícím moderátorům po celou dobu příprav Zpráv v českém znakovém jazyce. Je také k dispozici pro tlumočení souvisejících jednání a porad, kterých se účastní neslyšící editoři. Jelikož je příprava Zpráv v českém znakovém jazyce týmovou spoluprací, je nezbytné, aby tlumočnick respektoval specifika týmové spolupráce. Pravidla pro tyto tlumočnicky jsou popsána v příloze č. 2.

(Archiv ASNEP).

3. tlumočení z listu, tzv. sight translation

- tlumočnick tlumočí z psaného textu do cílového jazyka (Šebková, 2008).

Tlumočení z listu kombinuje tlumočení a překlad, protože tlumočnick musí velmi často poskytnutý psaný dokument převést do cílového znakového jazyka. Jinými slovy, psaný text musí být přeložen do „mluveného jazyka“, který je v našem specifickém případě nahrazen jazykem znakovým (Bertone, 2011).

Efektivní tlumočení z listu by mělo být promyšlené, vědomé, zaměřené na význam v obou jazycích, jak výchozím, tak cílovém. Tlumočník si musí uvědomovat vliv svého působení. A nakonec, stát se více zběhlým v tlumočení z listu vyžaduje jeden klíčový počin, a tím je dostatečná praxe. Tlumočení z listu je oblast práce, která si zaslouží naši pozornost a úsilí (Solow Neumann, 2011).

Tlumočení v televizním zpravodajství s sebou nese různá úskalí. Jsou určité aspekty, ve kterých se tento typ tlumočení liší od typů jiných. Nyní popíši základní specifika jiných typů tlumočení v konfrontaci s tlumočením v televizním zpravodajství. Prvním, které bych ráda zmínila, je tlumočení v soudním řízení.

Tento typ tlumočení je opravdu specifický a náročný. Červinková Houšková (2008, s. 13) k tomuto tlumočení zmiňuje: *„Tlumočení u soudu je velmi náročnou oblastí tlumočení. Klade na tlumočnicka především nejvyšší nároky v kvalitě překladu v obou směrech komunikace (od neslyšícího ke slyšícímu i opačně), v pohotovosti a zároveň s sebou nese i nejvyšší možnou míru zodpovědnosti za tlumočení, protože tato oblast tlumočení je podrobně právně ošetřena.“*

Jak píše Dingová a Kondysková (2008, s. 31): *„Předpokladem pro hladký průběh jinak velmi stresující situace je informovanost na straně neslyšícího klienta a profesní připravenost na straně tlumočnicka.“* Je pravda, že tlumočení u soudu je opravdu náročné a nepřipravenost by mohla způsobit velké problémy jak klientovi, tak ale i tlumočnickovi. Tlumočník musí tlumočit správně, protože v opačném případě mu hrozí spáchání trestného činu křivé tlumočení dle trestního zákoníku.⁶

Tlumočnickem u soudu nemůže být každý tlumočník komunitního tlumočení, ale zpravidla jsou to pouze soudní tlumočníci, kteří jsou vedeni v seznamu soudních znalců a tlumočnicků (Červinková Houšková, 2008).

Při tlumočení u soudu je možné využít jak simultánního tlumočení⁷, tak konsektivního tlumočení⁸ či souhrnného tlumočení⁹ (Dingová; Kondysková, 2008).

---

⁶ § 347 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁷ tlumočení současně se sdělením

⁸ tlumočení se zpožděním

⁹ souhrn všech výpovědí

Při porovnání s tlumočením v televizi jsou obě disciplíny velmi náročné a tlumočnick zde má velikou zodpovědnost. V obojím by v případě selhání mohlo dojít k fatálním následkům. Rozdíl naopak spočívá v přípravě. Tlumočnick v televizi většinou přípravu nemá, ale u soudního tlumočení musí tlumočnick o situaci vědět a dobře se na tlumočení připravit.

Dalším typem je umělecké tlumočení.

Do této oblasti tlumočení spadá zejména divadelní tlumočení a tlumočení hudby a zpěvu. Není to typickou formou tlumočení, protože prvotní fází je překlad toho daného uměleckého díla a následně je tento překlad přednesen v synchronizaci s hercem, či interpretem hudby. Cílem je především přenesení konkrétní emoce, kterou vnímá slyšící člověk, tak aby jí stejným dílem mohl vnímat i neslyšící (Červinková Houšková, 2008).

Tento typ tlumočení vyžaduje velmi náročnou přípravu a zejména týmovou spolupráci, protože ve většině případů se jedná o týmové tlumočení (Červinková Houšková, 2008).

V případě uměleckého tlumočení se jedná opravdu pouze o předem připravené tlumočení. Chvilé, kdy je tlumočnick přítomen v divadle na podiu a tlumočí konkrétní situaci, za umělecké tlumočení nepovažujeme (Červinková Houšková; Kováčová, 2008).

Umělecké tlumočení je závislé jak na přesnosti překladu, a tím pádem na výborných kompetencích tlumočnicků v cílovém i zdrojovém jazyce, tak na umění kvalitně daný překlad přednést v synchronizaci s tím daným interpretem (Červinková Houšková; Kováčová, 2008).

V případě divadelního tlumočení máme několik základních typů. Tlumočení statické, zónové, stínové a začínají se objevovat i další typy tlumočení, které jsou shrnovány pod název experimentální (Červinková Houšková, 2008). Jak popisuje Kateřina Červinková Houšková (2008, str. 31): „*Nejčastěji se lze setkat s tlumočením statickým, kdy jeden až dva tlumočnicki stojí (příp. sedí) na jednom místě na scéně nebo před scénou a tlumočí během představení všechny postavy...Dalším typem divadelního tlumočení je zónové tlumočení, které provádí dva tlumočnicki umístění na scéně tak, aby každý z nich mohl tlumočit dění na jedné polovině jeviště...Poslední typem je tlumočení stínové, kdy každý z herců má vlastního tlumočnicka, který se s ním neustále pohybuje po jevišti (tvoří jakýsi jeho stín).*“

Při tlumočení hudby se většinou z hlediska náročnosti střídá více tlumočnicků. Jedná se zde o překlad a následný přednes, který musí být v synchronizaci s interpretem (Červinková Houšková; Kováčová, 2008).

Opět, rozdílnost od tlumočení v televizi spočívá v přípravě. Při uměleckém tlumočení je příprava nezbytná a je pečlivě provedená. V čem se tyto dvě oblasti naopak shodují, je práce v týmu.

Další častou oblastí působení tlumočnicka je tlumočení společenských akcí.

Mezi společenské akce můžeme řadit akce různé, ať už se jedná o konference, plesy, festivaly, veřejné vzdělávací akce, či přehlídky. Tyto akce jsou z velkého procenta akce prestižní. V tomto případě je nezbytné, aby tlumočnick kromě svých tlumočnických kompetencí výborně znal a uměl reprezentovat kulturu neslyšících. Jde zde o střet kultur, které mohou být navzájem velmi ovlivněny a tlumočnickův přednes může být právě jedním z důvodů jak pozitivního, tak bohužel i negativního hodnocení celé kultury neslyšících (Červinková Houšková, 2008).

Zejména u tohoto typu tlumočení je nezbytné mít dobrou přípravu, což znamená mít potřebné podklady, protože v mnoha případech se jedná o odborná témata. Stejně tak se zde jedná o týmovou spolupráci. Ať už s moderátory, či přednášejícími. Navíc je určitě nezbytné, aby tlumočnick uměl dobře pracovat s technikou, jelikož zde je technika nezbytnou součástí. (Červinková Houšková, 2008).

Ani tento typ tlumočení se neliší od ostatních, vyjma tlumočení v televizi v tom, že je nezbytná příprava. Ve většině případů se jedná o tlumočení odborných témat. Naopak při tlumočení v televizi příprava dostatečná není. V čem se však tyto typy shodují, je nutnost dobré znalosti kultury i jazyka neslyšících, protože jej reprezentují.

Poslední oblastí působení tlumočnicka znakového jazyka, kterou jsem k porovnání použila, je tlumočení ve škole.

Pro velký počet tlumočnicků je častou zkušeností tlumočení ve škole. Je možné tlumočit jak ve školách pro sluchově postižené, tak i ve školách pro slyšící, kde jsou neslyšící děti integrovány. Stejně tak mohou být jak na základních, tak středních, či vysokých školách a vždy se bude tato práce v něčem lišit (Červinková Houšková, 2008). Příkladem odlišnosti může být například odbornost témat.

Stejně tak tlumočnické nemusí vystupovat pouze při tlumočení ve výuce, ale může se jednat i o schůzky s rodiči, o školní porady, různé výlety, přednášky, při komunikaci žáka a ředitele, či učitele (Červinková Houšková, 2008).

Samozřejmě při tlumočení ve škole hraje opět velkou roli připravenost. Ta spočívá v komunikaci tlumočnicka s učitelem, v přípravách na hodinu (materiály poskytnuté učitelem, či dodatečné informace, které si tlumočnick pro svou potřebu vyhledá sám), atd.

Je zde potřeba spolupráce s pedagogem, aby vše probíhalo tak, jak má. Jedná se jak o umístění tlumočnicka ve třídě, tak ale například i o problémy s pedagogem. Ne každý pedagog uctívá jinou osobu ve svém poli a mohou poté vzniknout nepříjemné situace. Je třeba se tomuto snažit předejít, například včasným informováním učitele o této situaci (Šebková, 2008).

V tomto případě je opět nutná, již výše zmíněná příprava, což ale při tlumočení v televizi tak výrazné a možné není.

3 TLUMOČNÍCI ZNAKOVÉHO JAZYKA V TELEVIZNÍM ZPRAVODAJSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE

V této kapitole se zabývám působením tlumočnicků českého znakového jazyka v televizním zpravodajství v České republice. V první části popisuji samotnou historii působení tlumočnicků českého znakového jazyka v televizním zpravodajství v České republice, jelikož jsem shledala nezbytným zmínit samotný vývoj tlumočnické profese v tomto oboru.

Následně se zaměřuji na popis historie Zpráv v českém znakovém jazyce, jelikož k pochopení situace je znalost vývoje Zpráv v českém znakovém jazyce nezbytná.

Avšak hlavním záměrem mé práce bylo přiblížení působení tlumočnicků v tomto programu, tudíž další podkapitola se věnuje historickému popisu působení tlumočnicků českého znakového jazyka ve Zprávách v českém znakovém jazyce. Zde mne zajímalo výběrové řízení, požadavky a celková proměna způsobu tlumočení v tomto programu.

V závěru své práce jsem se věnovala samotné práci tlumočnicka, ke které mi podstatné informace poskytli tlumočníci českého znakového jazyka, působící ve Zprávách v českém znakovém jazyce.

3.1 HISTORIE PŮSOBENÍ TLUMOČNÍKŮ ZNAKOVÉHO JAZYKA V TELEVIZNÍM ZPRAVODAJSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE

Tlumočníci znakového jazyka se v televizním zpravodajství vyskytují teprve od roku 1991. Jak zmiňuje pan Jaroslav Švagr. Okolo roku 1991 vznikl čtyřčlenný tým, se kterým začali tlumočit hlavní večerní zprávy v půl osmé večer v České televizi, což byl důležitý krok. Neslyšící občané v tu chvíli mohli konečně získat informace ohledně dění u nás i ve světě v jejich smyslově přístupném jazyce – v českém znakovém jazyce¹⁰. Na prvním programu byly vysílány zprávy bez tlumočníka a na druhém s tlumočníkem. Tyto zprávy byly půlhodinové a celou dobu probíhalo tlumočení, jak zmiňuje Mgr. Radka Nováková. Bylo to velmi podobné dnešním tlumočeným zprávám na ČT 24, kdy tlumočník tlumočí v okénku. Tento stav trval několik let, než se televize rozhodla, že přestane vysílat na druhém programu paralelně večerní zprávy v půl osmé. Po zrušení byly tlumočené tzv. Minuty dne, což vypadalo jako dnešní odpolední zprávy. Když byly Minuty dne zrušeny, tlumočníci začali tlumočit ranní zprávy ve Studiu 6 a poté se vrátilo k tlumočení odpoledních zpráv. V tu dobu přišla iniciativa od Mgr. Romany Mázerové, jejímž nápadem bylo vytvořit po vzoru Finska, Zprávy ve znakové řeči.

Paní Romana Mázerová zmiňuje, že před rokem 2000, kdy byla odvysílaná první relace Zpráv ve znakové řeči, se v České televizi znakový jazyk objevoval pouze v Televizním klubu neslyšících¹¹. Určitou dobu byla do znakového jazyka tlumočená hlavní zpravodajská relace, kdy byl tlumočník umístěn v rohu obrazovky (jednalo se o tlumočení z okénka) a snažil se o simultánní tlumočení do českého znakového jazyka. Většinou se však jednalo o převod do znakované češtiny¹².

Česká televize se však v té době spíše soustředila na skryté titulky, protože se předpokládalo, že skryté titulky zpřístupní zpravodajské služby všem lidem se sluchovým postižením, protože všichni umí číst a ne všichni používají znakový jazyk. To zmiňuje

---

¹⁰ český znakový jazyk – *plnohodnotný jazyk, který nemá s češtinou nic společného, má vlastní dokonalou gramatiku, které nic nechybí a která zaručuje, že ukázaná věta bude jednoznačně pochopena. Má i vlastní neverbální nebo spíše „neznakovou“ složku, která se obvykle vyjadřuje mimikou.* (Hrubý, 1999)

¹¹ <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1096066178-televizni-klub-neslysicich/>

¹² znakovaná čeština – *umělý posunkový kód, plně závislý na jiném jazyce – češtině* (Hrubý, 1999)

i bývalý generální ředitel České televize Jiří Janeček v rozhovoru pro časopis Gong (Strnadová; Mázerová, 2006): „*Na rozdíl od znakového jazyka totiž skryté titulky pokryjí všechny druhy i stupně sluchového postižení. Zdaleka ne každý sluchově postižený divák znakuje, ale každý znakující neslyšící čte. A naší snahou je zasáhnout co nejširší spektrum diváků.*“ To ale nebylo vhodnou úvahou, protože neslyšící mají s českým jazykem problém, a tudíž čtení v českém jazyce je pro ně náročné. Proto čtení titulků ne vždy poskytuje neslyšícím dobré a komfortní porozumění a je vhodnější, aby informace dostávali ve svém mateřském jazyce, tzn. znakovém jazyce. Kvalita skrytých titulků v té době nebyla úplně dostatečná a o její zlepšení se zasazovala Komise pro skryté titulky.

Romaně Mázerové titulky nepřipadaly dostatečné, protože i neslyšící by měli právo získat informace v jimi preferovaném a smyslově přístupném jazyce. Proto se rozhodla jednat o pořadech, které by byly ve znakovém jazyce, aby odpovídaly potřebám neslyšících. Tímto pořadem byly Zprávy ve znakové řeči, jejichž vývoj popisují v další kapitole.

Nyní, v roce 2013 mohou neslyšící ve znakovém jazyce v televizi sledovat tyto zpravodajské relace: Zprávy v českém znakovém jazyce a tlumočené zprávy v půl šesté na ČT 24. Dalšími televizními programy pro neslyšící jsou tyto: Televizní klub neslyšících, tlumočený pořad Sama doma, Pohádky v českém znakovém jazyce a pořady Pomáhejme si a Interview. Tyto pořady je možné dohledat na webu: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/a-z/>

3.2 HISTORIE ZPRÁV V ČESKÉM ZNAKOVÉM JAZYCE

Tato kapitola pojednává o samotném procesu vzniku Zpráv v českém znakovém jazyce v České republice. V následujících kapitolách pro ně budu používat zkratky Zprávy. V další kapitole se naopak budu hlouběji věnovat otázce působení tlumočnicků ve Zprávách v českém znakovém jazyce, ať už procesu výběrového řízení, tak samotné práci, kterou zde vykonávají.

V roce 1998 Romana Mázerová, toho času výkonná ředitelka ASNEP¹³, s pověřením ASNEP začala usilovat o setkání s tehdejším generálním ředitelem České televize Ivo Mathém, kde bylo v jejím zájmu prosadit samostatnou zpravodajskou relaci v českém znakovém jazyce.

Po mnoha úskalích se zúčastnila jednání ohledně vzniku Zpráv, získala zde podporu Rady České televize a setkala se s generálním ředitelem České televize Ivo Mathém. V té době však byl Ivo Mathé odvolán a do funkce generálního ředitele České televize se dostal Zdeněk Šámala, který nápad Romany Mázerové podpořil. Na setkání šla s Romanou Mázerovou i neslyšící Regina Poláková, jelikož Romaně Mázerové připadalo důležité, aby na tomto setkání byl vidět český znakový jazyk. Zároveň dostal Zdeněk Šámala od Romany Mázerové videokazetu se záznamem finských Zpráv ve znakovém jazyce, které byly inspirací pro vytvoření Zpráv u nás v České republice.

Jednání se zástupci Rady České televize a zástupci České televize byla obtížná domluvit, zejména z hlediska času. Na těchto setkáních byla velmi důležitá připravenost, přesná představa Zpráv a velká dávka trpělivosti.

Současně s jednáním s představiteli České televize Romana Mázerová požádala o grant od Nadace rozvoje občanské společnosti na proškolení neslyšících moderátorů, který následně získala. Před začátkem projektu proběhl improvizovaný konkurz na moderátory budoucích Zpráv. Přihlášily se Regina Poláková, Zlatoše Kurcová, Daniela Knotková a ty také byly vybrány. Probíhala školení moderátorů, při kterých pomáhali i tlumočníci, jako Alena Procházková nebo Jaroslav Švagr. Na těchto školeních se probíraly základy žurnalistiky, moderátorky se učily rozumět zprávám a převádět je ze psané podoby do českého znakového jazyka. Zároveň se tvořily videonahrávky zpravodajských relací a ty se analyzovaly. Později do týmu přibyla i Radka Nováková.

V té době byly největší problémy s překladem zpráv do českého znakového jazyka, protože se u neslyšících moderátorů vyskytovala nedostatečná znalost češtiny – pojmy, které

---

¹³ Asociace organizací neslyšících, nedoslýchavých a jejich přátel, viz <http://www.asnep.cz/>

neslyšící neznali, bylo třeba dohledávat ve slovnících a např. za pomoci synonym vysvětlovat. Dalším úskalím byl nedostatek znaků pro výrazy, které neslyšící v běžné komunikaci sami nepoužívali, a tudíž nebyla pro tyto výrazy ustálená terminologie. Dále se ukázala problematickou částí stopáž Zpráv, jelikož zprávy převedené do českého znakového jazyka byly ve většině případů delší než mluvené. V tuto chvíli byla i nezbytná přítomnost tlumočnicků, kteří pomáhali při překladu zpráv do českého znakového jazyka a při komunikaci neslyšících se zaměstnanci České televize. Závěrečná jednání poté převzala Veronika Toráčová: „*V tu dobu byl i problém najít osoby, které by byly pevné v tom, že nebudou ukazovat znakovou češtinou, ale znakovým jazykem.*“

Nakonec všechna jednání dopadla úspěšně a Zprávy ve znakové řeči mohly být vysílány. Poprvé to bylo 1. 5. 2000.¹⁴

Jako moderátorky od tohoto roku až do roku 2008 pracovaly již výše zmíněné Regina Poláková, Zlataše Kurcová, Daniela Knotková a Radka Nováková a na pozici tlumočnicků pracovali Jaroslav Švagr a Alena Procházková. Ti zde pracovali až do roku 2010, kdy proběhl konkurz na tlumočnický. Tlumočnické situaci se věnuji podrobněji v následující kapitole.

Mgr. Radka Nováková: „*Tenkrát ty zprávy byly krátké, byly 5minutové, ale čistého času to bylo ještě méně, byly to asi 4 minuty, max 4,5, bez znělky, takže se tam vešly čtyři nebo pět zpráv. Jedna, maximálně dvě byly z domova, jedna ze světa a ty zbývající dvě byly většinou ze sportu.*“

V té době zprávy nesly název Zprávy ve znakové řeči a tento název přetrvával do roku 2008, kdy byl změněn na Zprávy v českém znakovém jazyce. Původní název vyplýval ze zákona č. 155/1998 Sb. o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob. V roce 2008 došlo ke změně tohoto zákona a v zákoně č. 384/2008 Sb. už byl použit termín český znakový jazyk. V tomto okamžiku mohl být následně změněn i název samotných Zpráv.

Nad'a Dingová, která působila jako předsedkyně Expertní komise pro řešení otázek tlumočení pro neslyšící, dále EKOTN, vzpomíná na tu dobu takto: „*Nejaktivněji jsem do dění vstoupila v roce 2006, kdy se začalo uvažovat o tom, že by bylo fajn uskutečnit nějaké radikálnější změny ve Zprávách v českém znakovém jazyce. Od této chvíle jsem prosazování aktivit převzala víceméně na sebe...Během roku 2006 jsme se několikrát sešli s vedením České televize s tím, že bychom chtěli především delší stopáž Zpráv, novou znělku, systém, na*

---

¹⁴ <http://www.ceskatelevize.cz/tv-program/01.05.2000/>

základě kterého by byli velmi citlivě a pečlivě vybráni moderátoři, kteří projdou konkurzem, požádali jsme o vytvoření pozice neslyšící editor, požadovali jsme tlumočnický, kteří budou fungovat pouze v roli tlumočnicka, ne v dalších rolích konzultantů nebo poradenských pracovníků. Myslím, že to bylo v druhé polovině roku 2007, kdy vše vypadalo, že žádný z požadavků není nijak náročný na realizaci a nic nestojí v cestě změny Zpráv podle našich požadavků...Stávající osazenstvo Zpráv z pochopitelných důvodů nechtělo radikální změny v personálním osazení, takže jsme museli velice citlivě a diplomaticky jednat s Českou televizí o tom, že se nejedná o změnu tlumočnicků a moderátorů, ale pouze o rozšíření řad těchto spolupracovníků a kdo ze stávajících tlumočnicků a moderátorů bude mít zájem, bude moci spolupracovat dál. Může projít konkurzem a nikdo mu nebude bránit v dalším působení ve Zprávách i po jejich proměně...Když vedení pochopilo, že nám jde především o to, aby kvalita Zpráv byla co nejlepší, vznikla příhodnější situace a vše proběhlo víceméně podle našich představ.“

V roce 2008 se Věra Strnadová, Petr Vysuček, Naďa Dingová a Martina Kronusová za ASNEP snažili vylepšit stávající zprávy a přišli s požadavky na konkrétní změny. Mezi těmito změnami bylo již zmíněné přejmenování zpráv a to ze Zpráv ve znakové řeči na Zprávy v českém znakovém jazyce, změna struktury Zpráv, změna znělky, změna grafiky – která spočívala zejména ve ztmavení pozadí a výměny videoklipů za statické obrázky, změna stopáže ze 4 minut na 10 minut, změna personálního obsazení – nově pozice neslyšícího editora a změna moderátorů a také změna finančního ohodnocení moderátorů. Všechny tyto změny byly úspěšně realizovány a níže uvádím tento přehled rozepsán v tabulce. (Archiv ASNEP)

Změna	Před rokem 2008	Po roce 2008
Název:	<ul style="list-style-type: none"> • Zprávy ve znakové řeči 	<ul style="list-style-type: none"> • Zprávy v českém znakovém jazyce
Struktura:	<ul style="list-style-type: none"> • dvě zprávy z domova • dvě zprávy ze zahraničí • dvě zprávy ze sportu 	<ul style="list-style-type: none"> • šest zpráv z domova a ze zahraničí • dvě zprávy ze sportu • minimálně jedna zpráva ze světa neslyšících
Znělka:	<ul style="list-style-type: none"> • původní 	<ul style="list-style-type: none"> • změna znělky
Stopáž:	<ul style="list-style-type: none"> • 4 minuty 	<ul style="list-style-type: none"> • 10 minut

Grafika:	<ul style="list-style-type: none"> • světlejší pozadí • videoklipy za moderátorem • hlasitější hudba na podkres 	<ul style="list-style-type: none"> • tmavší pozadí • statické fotografie • větší písmo titulků • tišší hudba na podkres
Editor:	<ul style="list-style-type: none"> • jeden slyšící editor 	<ul style="list-style-type: none"> • jeden slyšící editor • tři neslyšící editoři, kteří se pravidelně střídají: <i>Radka Nováková,</i> <i>Veronika Chladová,</i> <i>Markéta Spilková</i>
Moderátoři:	<ul style="list-style-type: none"> • čtyři moderátoři: <i>Radka Nováková, Regina Poláková, Daniela Knotková, Zlatuše Kurcová</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • čtyři moderátoři: <i>Tomáš Bogner, Sergej Josef Bovkun, Vendula Stará, Zlatuše Kurcová</i> • dvě náhradnice: <i>Regina Poláková a Hana Wiesnerová</i>
Finanční ohodnocení:	<ul style="list-style-type: none"> • nižší finanční ohodnocení moderátorů 	<ul style="list-style-type: none"> • vyšší finanční ohodnocení moderátorů

Vedle slyšícího editora přibyla funkce neslyšícího editora. Byli jimi Radka Nováková, Markéta Spilková a Veronika Chladová, která pracovala jako náhradnice. Nástup editorů probíhal bez konkurzu, avšak společně již editoři připravovali konkurz pro moderátory, ze kterých vzešel Tomáš Bogner, Sergej Josef Bovkun, Vendula Stará, Zlatuše Kurcová a Hana Wiesnerová s Reginou Polákovou, které byly na postu náhradnice. Tento tým fungoval 2 roky a v roce 2010 se připravil nový konkurz. Zlatuše Kurcová sama odstoupila a z tohoto konkurzu vzešel čtyřčlenný tým moderátorů, který zde pracuje dodnes, tzn. do roku 2013. Těmito moderátory jsou Tomáš Bogner, Sergej Josef Bovkun, Vendula Stará a Hana Wiesnerová. Moderátoři se střídají po týdnu. Náhradnicí je Barbora Peřinová. Naopak editory jsou v roce 2013 Radka Nováková, Pavlína Spilková, Veronika Chladová, které se střídají po týdnu a jako náhradnice je zde Markéta Spilková.

V roce 2010 proběhl konkurz na tlumočnický, který pořádaly Zprávy v českém znakovém jazyce, ve spolupráci s ASNEP, ze kterého vzešla Alena Procházková, Radka

Faltínová a Farah Curry jako náhranice. Původní tlumočník Jaroslav Švagr se tohoto konkurzu účastnit nechtěl, takže se zúčastnila pouze Alena Procházková, která asi po půl roce tento tým opustila. Na její místo přestoupila z pozice náhradnice Farah Curry. Z toho důvodu byl v roce 2011 uspořádán nový konkurz na pozici náhradnice a těmi se staly Marta Zatloukalová a Marie Roučová (Pospíšilová). U tlumočnic je struktura střídání trochu jiná, než u moderátorů a editorů. Pondělí a úterý tlumočí Farah Curry a ve středu, čtvrtek a pátek Radka Faltínová.

Důležité je zmínit samotnou strukturu přípravy Zpráv v českém znakovém jazyce. Zprávy v českém znakovém jazyce připravují společně neslyšící editor, neslyšící moderátor a tlumočník. Editor vybírá zprávy podle svého vlastního uvážení a tyto zprávy také upravuje. Zprávy obsahují aktuality z domova, ze zahraničí, poté ze sportu, pokud je to možné tak i zprávy ze světa neslyšících a následně předpověď počasí. Neslyšící editor zprávy upravuje za pomoci tlumočnicka a následně se na stejném místě připravuje moderátor. Po dokončené přípravě a odeslání veškerých podkladů vedení, což je práce neslyšícího editora, se všichni tři – neslyšící editor, tlumočník a neslyšící moderátor, přesouvají do studia 6, kde již čeká slyšící editor, který čte zprávy. Ve studiu zůstane pouze slyšící editor a neslyšící moderátor, ostatní se přesouvají do režie, kde se celé natáčení kontroluje a připravuje. Čtecí zařízení v režii ovládá neslyšící editor. Pokud u neslyšícího moderátora zpozoruje chybu, poklepe na stůl, čímž režisér pozná, že je třeba zastavit a opravit natáčení. Komunikaci v režii tlumočí tlumočník.

3.3 SOUČASNÁ SITUACE TLUMOČNÍKŮ ZNAKOVÉHO JAZYKA VE ZPRÁVÁCH V ČESKÉM ZNAKOVÉM JAZYCE

Jak jsem již zmínila v historii, z počátku byli tlumočníci ve Zprávách v českém znakovém jazyce vybráni náhodně, až roku 2010 byl uspořádán konkurz na nové tlumočnický. ASNEP vypsal inzerát s tím, že vyhlašují konkurz na pozici tlumočnicka do Zpráv v českém znakovém jazyce. Konkrétně se jednalo o dvě pozice. Tento inzerát je možné shlédnout v příloze č. 1 a je převzat z archivu ASNEP. Již v roce 2008 bylo záměrem tlumočnický vyměnit, jelikož mezi nimi a neslyšícími pracujícími ve Zprávách vznikaly různé problematické situace, ale Česká televize s tímto záměrem nesouhlasila, jelikož chtěla v televizi zachovat tlumočnický stávající. Nakonec se však v roce 2010 úspěšně uspořádal konkurz na tlumočnický do Zpráv v českém znakovém jazyce, který organizoval ASNEP, přičemž pan Jaroslav Švagr se tohoto konkurzu již účastnit nechtěl. Změnu tlumočnicků iniciovali sami neslyšící moderátoři a editoři.

Na tento konkurz se přihlásili Farah Curry, Radka Faltínová, František Pavlíček a Alena Procházková, přičemž v komisi zasedli za neslyšící editorky Radka Nováková a Veronika Chladová, za neslyšící moderátory Tomáš Bogner, Sergej Josef Bovkun a Hana Wiesnerová, za slyšící editorku poté Edita Valentová a jako předsedkyně EKOTN¹⁵ Naďa Dingová.

Konkurz měl tři části – praktickou přípravu překladu textů, tlumočení při řešení organizačních záležitostí mezi neslyšícími i slyšícími editory a krátký motivační pohovor před komisí. Přičemž v první části byla úkolem příprava překladu textů z psané češtiny do českého znakového jazyka ve spolupráci s neslyšícími moderátory a neslyšícími editory. Ve druhé části Radka Nováková jako neslyšící editorka předváděla fiktivní situaci komunikace se slyšící editorkou a tlumočnick musel simultánně tlumočit konverzaci do/z obou jazyků. Ve třetí části byly tlumočnickům kladeny stejné otázky:

1. *Proč jste se přihlásili na pozici tlumočnicka Zpráv v ČZJ?*
2. *Pokud byste byl/a přijat/a, co by pro Vás bylo nejtěžší součástí tlumočnické práce?*
3. *Pokud byste byl/a přijat/a, jak byste se připravovali na vykonávání tlumočnické práce (podle Etického kodexu)?*

---

15 EKOTN – Expertní komise pro řešení otázek tlumočení pro neslyšící

4. *Víte, že ve Zprávách v ČZJ pracují střídavě po týdnu dva tlumočníci. Myslíte, že každý funguje spíše jako samostatný tlumočník nebo spíše v týmové spolupráci? A pokud si myslíte, že funguje v týmové práci, jak byste si představovali spolupráci s druhým kolegou?*
5. *Nemáte problém s nastavenou pracovní dobou? Nemáte jiné pracovní povinnosti, které by narušovaly vaše fungování ve Zprávách? Kdyby váš druhý kolega - tlumočník naléhavě potřeboval zastoupit, stihnete přijít „na pohotovostní“ službu?*
6. *Jste ochoten i mimo pracovní dobu docházet pravidelně na školení pro tlumočnický a na schůzky pracovního týmu Zpráv?*

(Archiv ASNEP)

V tomto konkurzu bylo nezbytné zjistit jak jazykové schopnosti tlumočnicka v obou jazycích, tak schopnosti spolupráce s neslyšícími editory a moderátory při řešení organizačních záležitostí a motivaci k vykonávání této práce. Rozhovor s tlumočnický napomohl významným způsobem výběru tlumočnicka. Určitě je nezbytné, aby tlumočnick ve Zprávách v českém znakovém jazyce byl ochotný se dále vzdělávat a to jak jazykově, tak v rámci organizačních věcí, protože v televizi dochází k velkému množství specifických situací a je třeba umět tyto situace řešit. Stejně tak bylo důležité zjistit, co od dané práce tlumočnick očekává a zda se jeho očekávání shodují s požadavky týmu Zpráv a vedením České televize. Další důležitou informací byla schopnost práce v týmu, protože ve Zprávách v českém znakovém jazyce všichni pracují jako tým. A neméně důležitá byla i časová flexibilita tlumočnicka, jelikož v případně onemocnění či jiné indispozice druhého tlumočnicka je nezbytné zastoupení.

Z tohoto konkurzu tedy úspěšně vzešly Alena Procházková a Radka Faltínová, které od 3. ledna 2011 nastoupily na pozici tlumočnicka. Jako náhradnice byla vybrána Farah Curry.

(Archiv ASNEP)

V roce 2011 byl poté vypsán nový konkurz na tlumočnický náhradníky, jehož inzerát byl velmi podobný inzerátu z roku 2010 a je uložen v archivu ASNEP. Příloha č. 4. Jak zmiňuje Radka Nováková: „Alena Procházková po konkurzu v roce 2010 zůstala ve Zprávách pouze půl roku, protože v té době se zvýšilo procento překládaných pořadů, takže se tlumočily Zprávy v půl šesté, Interview, různé kulturní programy, což už trochu

bránilo Aleně Procházkové ve fungování Zpráv.“ Na její místo nastoupila Farah Curry a z tohoto důvodu bylo nutné připravit další konkurz na tlumočníky náhradníky do Zpráv v českém znakovém jazyce.

„Konkurz probíhal tak, že jsme my zájemci o tu práci dělali činnost, jakou už dělají přímo ti tlumočníci, čili jsme zkoušeli s moderátory připravovat zprávy. Na konkurzu byli přítomni všichni moderátoři, kteří ve Zprávách v českém znakovém jazyce v současné době pracují. My uchazeči jsme byli u jednoho moderátora a dostali jsme zprávu např. z domova a tu jsme s ním připravili. Pak jsme se přesunuli k jinému moderátorovi, u něj jsme dostali zprávu ze světa, tu jsme opět připravili, poté další moderátor nám dal zprávu ze sportu, takže jsme udělali takové kolečko,“ zmiňuje Marta Zatloukalová. Z tohoto konkurzu mimo Marty Zatloukalové vyšla úspěšně Marie Roučová (Pospíšilová). Tento tým tlumočnicků – Radka Faltínová, Farah Curry a náhradnice Marta Zatloukalová a Marie Roučová (Pospíšilová) funguje dodnes.

V úplných počátcích Zpráv také probíhala školení pro tlumočníky. Ta z počátku byla zhruba jedenkrát za měsíc a poté, když už se celá práce ustálila, probíhala školení čtvrtletně. Nyní jsou tak jednou za rok.

Jak zmiňuje Nad'a Dingová, tato školení vypadala velmi podobně jako školení pro moderátory.

Ve většině případů školení obsahovala dvě části. V první se řešily provozní problémy, jako například konkrétní situace, které nastávaly, a díky těmto školením bylo možné získat náhled na situaci od osoby zvenčí. Zde se navrhovala různá řešení těch daných situací. Druhou částí poté byla jazyková cvičení a praktický trénink tlumočení. Tyto semináře nebyly tak intenzivní, jako například semináře, které pořádá Česká komora tlumočnicků znakového jazyka¹⁶. V čem však byly speciální, bylo řešení problémů, které nastávaly za průběhu vysílání.

Pro tlumočníky vedla semináře právě Nad'a Dingová. Ze začátku školení byla častější, jak pro tlumočníky, tak pro moderátory, protože bylo nezbytné především sjednotit terminologii, čímž se poté vytvářely různé materiály, které byly tlumočnickům dostupné. Tyto materiály natáčeli neslyšící hostující lektori, jako např. Martin Wiesner, Václav Ptáček, osoby,

---

¹⁶ Česká komora tlumočnicků znakového jazyka - je nezisková profesní organizace sdružující především tlumočníky pro neslyšící, nedoslýchavé a ohluchlé klienty, viz www.cktjz.com

které jsou na danou problematiku uznávanými autoritami. Tyto materiály byly však pouze pracovního charakteru.

Nyní už jsou tyto materiály a otázky zpracovány, takže není zapotřebí tyto semináře organizovat tak často, jako ze začátku. Nehledě na to, že tým tlumočnicků, který nyní ve Zprávách funguje, spolu vzájemně spolupracuje již delší dobu a tlumočníci mají už řešení různých situací v týmu zvládnuté. Kdyby k nim přibyla nová posila, tak by jistě bylo třeba nějaký seminář uspořádat.

Témata seminářů byla různá. V archivu ASNEP se mi podařilo nějaká dohledat a proto je zmiňuji v příloze č. 3.

3.4 PRÁCE TLUMOČNÍKA ZNAKOVÉHO JAZYKA VE ZPRÁVÁCH V ČESKÉM ZNAKOVÉM JAZYCE

Zeptala jsem se bývalého tlumočníka Zpráv v českém znakovém jazyce Jaroslava Švagra a také nynějších tlumočnic fungujících ve Zprávách v českém znakovém jazyce, konkrétně Radky Faltínové, Farah Curry a tlumočnice náhradnice Marty Zatloukalové, v čem přesně spočívá jejich práce. Sama jsem také Zprávy navštívila a viděla jsem tedy, jak celý systém funguje.

Funkce tlumočníka v prvotních začátcích Zpráv byly dle Jaroslava Švagra stejné, jako tlumočnick vykonává nyní: *„My jako tlumočníci jsme zprostředkovali kontakt v rámci přípravy, redakce, kdy zprávy vybral a sestavil slyšící editor, poslal nám je pomocí redakčního počítačového systému a my jsme ho spolu zpracovávali. Přičemž každá moderátorka byla jiné povahy a jiné vzdělanostní úrovně, jiných jazykových schopností, takže pro každou jsme jako tlumočníci dělali něco jiného...Tlumočnick v prvním modelu plnil ještě důležitou funkci při natáčení, a to, aby oznámil, kdy neslyšící s promluvou skončil. Byl přítomen v režii, slyšící redaktor přečetl zprávu, neslyšící ukazoval, tlumočnick to sledoval, oznámil: „Dost,“ a v ten moment dali další zprávu...Ted' neslyšící editor sedí, točí čtecím zařízením a ťukne do stolu. Zkoušely se tam modely, že jako tlumočnicki budeme i hlasoví moderátoři, což jsme jim rozmluvili. Já jsem to odmítl. Báł jsem se, že by to bylo tak hrozně, že by to mohlo Zprávám uškodit, protože přeci jenom divák je zvyklý na školený hlas.“*

Nyní tato práce, dle aktuálních tlumočnic spočívá konkrétně v několika různých funkcích. Jednou z nich je češtinářská korekce zpráv. K té dochází často např. u zpráv ze světa neslyšících. Tyto zprávy píše sama neslyšící editorka a ve většině případů si tedy žádá jazykovou korekci od tlumočnicka. Další z funkcí tlumočnicka je funkce „vysvětlovatele“ v případě nepochopení neslyšícím českému textu. Pokud nastane situace akutního sdělení (například zpráva o změně počtu mrtvých po výbuchu, atd.), tak jsou tyto novinky sdělovány po telefonu. V tuto chvíli je nezbytné tlumočení, aby neslyšící editor a moderátor tuto zprávu obdrželi. Jednou z prací neslyšící editorky je také příprava obrázků ke zprávě, které je poté třeba odeslat ke schválení slyšícím editorovi. Tyto obrázky je někdy nezbytné doplnit komentářem. Moderátor si připravuje zprávy v poznámkách pro překlad v českém znakovém jazyce promítaném ve čtecím zařízení. Každý z moderátorů má jiný poznámkový systém. Někdo požádá tlumočnicka o překlad zprávy z psaného textu do českého znakového jazyka, jiný moderátor si zprávu přeloží sám a poté žádá tlumočnicka o konzultaci, zda bylo vše dobře

pochopeno. Případně si zprávu moderátor připravuje sám, a pokud nerozumí jednotlivým „slovíčkům“, tlumočnick mu vysvětlí jejich význam. Tlumočnickova práce je zde také velmi důležitá z hlediska komunikace, ať už s vedením, slyšícími editory, s produkcí, režisérem, či s ostatními slyšícími členy zprávařského týmu České televize.

Tím tlumočníci splňují pracovní požadavky České televize, které jsou popsány v příloze č. 2, a tím stejně tak i požadavky před přijetím, které vznesla Česká televize a ASNEP. Ty jsou popsány v příloze č. 1. Tyto požadavky se týkaly samotného popisu práce před přijetím na pozici tlumočnicka Zpráv v českém znakovém jazyce. Práce tlumočnicka ve Zprávách podle popisu tlumočnický samotnými těmto požadavkům tedy opravdu odpovídá. Nezbytné je také dodržování pravidel a Etického kodexu tlumočnicka, která jsou k dohledání v archivu ASNEP, odkud jsem čerpala i já a v této práci je můžeme nalézt v příloze č. 2.

4 TLUMOČNÍCI ZNAKOVÉHO JAZYKA V TELEVIZNÍM ZPRAVODAJSTVÍ VE FINSKU

Stěžejním tématem této kapitoly je zmapovat situaci působení tlumočnicků finského znakového jazyka v televizním zpravodajství ve Finsku. V úvodní kapitole popisují televizní programy, které byly tlumočeny z/do finského znakového jazyka, ale také programy, které byly ve finském znakovém jazyce uváděny samotnými neslyšícími, rodilými mluvčími. Tento popis zahrnuje vývoj od roku 1970 až po současnost, do roku 2013.

Dalším tématem, na které jsem se zaměřila je popis Yle Uutiset viittomakielellä (Yle Zprávy ve znakovém jazyce, (Zprávy) překlad DW). Zajímala mě historie těchto Zpráv, ale zároveň i současná situace. V tomto případě nebylo možné popisovat situaci z pohledu tlumočnicků, ale zaměřila jsem se na ní z pohledu slyšícího editora, jehož náplň práce zahrnuje i povinnosti tlumočnicka z našich Zpráv.

Důležité informace pro mě spočívaly také v popisu průběhu a příprav samotných Zpráv ve znakovém jazyce ve Finsku. Přínosné pro mne bylo zhodnotit, zda se nějakým způsobem liší od Zpráv v České republice, či nikoliv.

4.1 HISTORIE PŮSOBNÍ TLUMOČNÍKŮ ZNAKOVÉHO JAZYKA V TELEVIZNÍM ZPRAVODAJSTVÍ VE FINSKU

Do dnešního dne nebyla zpracována žádná ucelená publikace o vzniku Zpráv ve znakovém jazyce ve Finsku, ani o tlumočených pořadech. Proto následující text obsahuje informace, které mi byly poskytnuty panem Ilkkou Kilpeläinemem, který pracuje jako editor ve finských Zprávách ve znakovém jazyce – Yle Uutiset viittomakielellä a panem Vesou Saarinemem, ve Finsku nazývaném „Otcem zpráv ve znakovém jazyce“.

Korespondence probíhala v anglickém jazyce formou e-mailové komunikace od 30. 1. 2013. Další informace jsem ve většině případů čerpala z portálu Yle TV¹⁷. Na oficiálních facebookových stránkách Zpráv jsem pravidelně sledovala novinky. Ilkka Kilpeläinen mi informace poskytoval na základě záznamů v archivu Yle TV, vlastních zkušeností a na základě konzultací s kolegy.

V této kapitole popisují historii působení tlumočnicků znakového jazyka v televizním zpravodajství ve Finsku na základě všech výše popsaných dostupných informací.

V roce 1970 byl titulován první program, s názvem Viikkokausaus (Zprávy týdně/Týden, překlad DW), což vzbudilo velký zájem neslyšící společnosti, jelikož do této doby ve finské televizi žádný podobný program pro neslyšící vysílán nebyl. Tento program byl vysílán jedenkrát týdně, konkrétně v sobotu. Délka tohoto pořadu byla 15 minut a byl zde využit finský znakový jazyk a titulky v psaném finském jazyce. Později byly titulky odstraněny a součástí obrazu byl dále jen finský znakový jazyk a mluvená finština.

První program, který začal být vysílán od počátku celý ve finském znakovém jazyce (ne znakované finštině) se nazýval Kädet kertovat (Mluvící ruce, překlad DW), který se vysílal v letech 1982 – 1986 a trval v průměru 10 minut. V letech 1983 – 1994 byl také vysílán 10 minutový program, který se nazýval Viikkokatsaus (Zprávy týdně/Týden, překlad DW), pojmenován stejně jako první titulovaný program pro neslyšící. V těchto pořadech byly popisovány současné záležitosti a otázky neslyšících. Tyto programy byly ve finském znakovém jazyce s mluveným komentářem ve finštině. Ani jeden z těchto programů nebyl tlumočen. Tlumočené byly pouze určité rozhovory. Zbytek byl uváděn buď neslyšícími nebo

---

¹⁷ YLE TV – finská veřejnoprávní televize, viz <http://yle.fi/>

CODA tlumočníky.¹⁸ Tlumočení probíhalo pouze v případě, že byl dotazován slyšící host. Probíhalo živě a tlumočnick byl v obrazu přítomen s hostem.

V lednu 1994 se začaly vysílat Viittomakieliset uutiset (Zprávy ve znakovém jazyce, překlad DW), dále Zprávy, které byly nejdříve 5 minutové a vysílané ve všední dny a od května 1994 začaly být pravidelným vysíláním. Poté bylo změněno jméno pořadu na Yle Uutiset viittomakielellä (Yle zprávy ve znakovém jazyce, překlad DW). Tyto Zprávy moderují sami neslyšící editoři. Zprávy píše sami neslyšící editoři, nebo editoři slyšící. Jak Yle zprávy ve znakovém jazyce vypadají, můžete vidět na obrázku č. 1.

obr. 1

Tyto Zprávy inspirovaly Zprávy v českém znakovém jazyce, což můžeme na této ukázce dobře vidět – tmavé pozadí, statický obrázek, neslyšící moderátor.

Znakový jazyk byl ve finské legislativě ukotven v roce 1995. Zprávy ve finském znakovém jazyce začaly být vysílány rok před tímto úkonem, tj. 1994, což bylo velkou zásluhou Vesya Saarineny, který se v tomto ohledu, jako otec neslyšícího syna, velmi aktivně angažoval. Veřejnoprávní televize Yle také později dostala na základě ukotvení znakového jazyka v ústavě, povinnost vysílat programy ve znakovém jazyce.

V roce 2003 začal týdenní program Viikko viitottuna (Týden ve znakovém jazyce, překlad DW), který je vysílán jednou týdně a vysílání má délku 10 minut. Program je vytvářen téměř stejným týmem jako Zprávy ve znakovém jazyce. Tento pořad má formu klasického zpravodajského pořadu. Většinou jsou zde vysílané dvou až tří minutové

---

¹⁸ slyšící děti neslyšících rodičů

informace ze světa neslyšících a znakového jazyka, které jsou celkem tři až čtyři a dvě až tři novinky z domova a zahraničí. Viz obr. 2.

obr. 2

V září 2012 začalo vysílání programu Eduskunnan kyselytunti (Parlamentní debaty, překlad DW), což je 55 minutové vysílání a je to jediný tlumočený program do finského znakového jazyka. Tlumočnick zde živě tlumočí v okénku. V současné době zde tlumočí 7 tlumočnicků. Jak tlumočení vypadá, dokládám na obrázku č. 3. Tlumočnický jsou Anssi Lehti, Taina Sänkiniemi, Ari Savulahti, Taina Petäjäinen, Ulla-Maija Aaltonen, Sirpa Suomela a Virpi Thurén. Všichni tito tlumočnick pracují ve společnosti Sign Line Oy¹⁹, která spolupracuje s veřejnoprávní televizí Yle. Tato společnost poskytuje tlumočnické služby ve finském znakovém jazyce. Je součástí Kuurojen Liitto ry (Finské asociace neslyšících, překlad DW). Tlumočnické služby poskytují osobám, firmám a subjektům – každému, kdo potřebuje tlumočení finského znakového jazyka. Tlumočení poskytují zejména v části Finska zvané Helsinki-Uusimaa a v jižní části Finska. Tyto oblasti Finska jsou nejvíce obydleny, a tudíž je zde nejvyšší potřeba tlumočení pro neslyšící. Tlumočení však poskytují i v dalších částech Finska nebo dokonce v zahraničí, pokud je třeba. V tomto pořadu Yle zodpovídá za vysílání a zodpovědností Sign Line Oy je zajištění dvou školených tlumočnicků pro každé vysílání. Tyto debaty jsou vysílány 9 měsíců v roce. Tlumočnick se zde střídají po 10 až 15 minutách, protože simultánní tlumočení je zde velmi náročné a je třeba zachovat vysokou kvalitu tlumočení. Společnost Sign Line Oy je zodpovědná, že jimi doporučený tlumočnick je vhodný pro tlumočení v televizi.

---

¹⁹ Organizace Sing Line Oy poskytuje tlumočnické služby, viz <http://www.signline.fi/>

obr. 3

Na tomto obrázku vidíme, jak tlumočení vypadá. Tlumočnick je umístěn v pravém rohu, v okénku, což je stejné jako v České republice při tlumočení Zpráv v půl šesté na ČT 24, či ostatních pořadů, jako je pořad Sama doma, Pohádky ve znakovém jazyce, Pomáhejme si, či Interview.

4.2 HISTORIE YLE UUTISSET VIITTOMAKIELELLÄ

Yle Uutiset viittomakielellä jsou nejdéle fungujícím programem ve finském znakovém jazyce na veřejnoprávní televizi Yle TV.

Zprávy ve finském znakovém jazyce, tehdy pod názvem Viittomakieliset uutiset začaly být vysílány v lednu 1994. Z počátku se jednalo o 5 minutový program, který byl vysílán každý všední den, přičemž od května 1994 bylo vysílání změnilo na každodenní. Později byl název Zpráv změněn na Yle Uutiset viittomakielellä (Yle zprávy ve znakovém jazyce, překlad DW). Zaměstnanci v těchto Zprávách jsou až na Ilkku Kilpeläinena, neslyšící. Sami také překládají Zprávy napsané jimi samotnými, nebo slyšícími editory, do finského znakového jazyka. Dva neslyšící moderátoři – Mikaela Tillander, Thomas Sandholm a slyšící moderátor Ilkka Kilpeläinen mají s Yle TV podepsanou smlouvu na trvalý pracovní poměr.

Zprávy se skládají ze sedmi až osmi aktuálních zpráv, které jsou 20 – 40 sekund dlouhé. Počet zpráv vždy závisí na aktuální situaci. Tyto zprávy neobsahují živé vstupy. Příležitostně, cca dvakrát za měsíc jsou zde vysílány krátké videoklipy, například interview. Cílem je, aby zprávy obsahovaly jak domácí, tak mezinárodní aktuality a stejně tak i aktuality ze světa neslyšících a znakového jazyka.

Spolupráce mezi slyšícím Ilkkou Kilpeläinemem, ostatními slyšícími zaměstnanci zpravodajství a neslyšícími je v současné době dobrá. Ilkka Kilpeläinen případnou komunikaci se slyšícími tlumočí do/z finského znakového jazyka, ale stejně tak slyšící kolegové ví, jak s neslyšícími komunikovat i přesto, že finský znakový jazyk neovládají.

Jednou Zprávy tlumočil slyšící tlumočník, což fungovalo asi 3 měsíce. Neslyšící obecnost byla rozčíleno. Stěžovali si na kvalitu jazyka a bylo vytýkáno, že by tyto Zprávy neměl moderovat slyšící člověk. Přitom v té době byli zaměstnání jedni z nejlepších tlumočnicků a i přesto byli neslyšící nespokojeni. Což dokazuje, že je nezbytné, aby v tomto programu fungoval neslyšící moderátor, tedy rodilý uživatel znakového jazyka, který bude svým přirozeným jazykovým projevem neslyšící veřejnosti lépe přístupný. Neslyšící veřejnost pozná rozdíl mezi projevem ve znakovém jazyce rodilým mluvčím, či tlumočnickem a cítí, že v těchto programech by měl být reprezentován rodilými mluvčími.

Zprávy ve finském znakovém jazyce byly zpočátku oddělené od všech ostatních zpravodajských programů Yle TV, nebyly akceptovány do oddělení zpravodajských relací. Zprávy byly součástí A-ryhmä (A-skupina, překlad DW), což bylo zaměřeno na televizní

programy všeobecně. Celý tým byl zpočátku malý. Patřil sem producent Vesa Saarinen, editoři Marjo Rein (nadále pracující v Yle), režisér Heikki Ellonen, asistent režiséra Kirsi Kuronen a Thomas Sandholm (který stále ve Zprávách pracuje). Až později bylo možné Zprávy spojit s ostatními zpravodajskými relacemi. Oddělení od ostatních zpravodajských relací bylo pro pracovníky Zpráv ve znakovém jazyce náročné, jelikož jim díky tomuto chyběl přístup k čerstvým informacím a dalším zpravodajským službám.

Realizace nápadu vzniku Zpráv ve znakovém jazyce začala v roce 1993, kdy o ně začala usilovat Kuurojen Liitto ry (Finská asociace neslyšících, překlad DW). V roce 1998 byla ve Finském právním systému o televizním vysílání zahrnuta zmínka o tom, že služby by měly být poskytovány také uživatelům znakového jazyka.

Ve Zprávách ve znakovém jazyce byl vždy zaměstnán slyšící editor, který musel mít znalost znakového jazyka. Hlavní odpovědnost za překlady jsou na neslyšících, protože je to jejich rodný jazyk a kontrolu s mluvenou finštinou má na starosti Ilkka Kilpeläinen. Role slyšícího editora je zejména psaní článků takovým způsobem, aby byly srozumitelné a snadno přeložitelné, popřípadě vysvětluje použité termíny neslyšícím moderátorům. Profesionální tlumočníci jsou využíváni pouze na parlamentní debaty a ve Zprávách jsou nájímáni pouze na velké meetingy, tréninky apod. Ale zaměstnané tlumočnický ve Zprávách nemají. Pokud je nezbytná komunikace mezi slyšícími zaměstnanci a neslyšícími zaměstnanci, probíhá tato komunikace formou e-mailu ve finském jazyce, popřípadě tlumočí do/z finského znakového jazyka Ilkka Kilpeläinen.

4.3 SOUČASNÁ SITUACE YLE UUTISET VIITTOMAKIELELLÄ

Situace ve Finsku je od té naší odlišná. Liší se v tom ohledu, že jediný regulérní program, kde pracují tlumočníci znakového jazyka, jsou tlumočené parlamentní debaty, ve finském jazyce pojmenovány „Eduskunnan kyselytunti.“ Tento program začal být vysílán v září roku 2012. Je to 55 minutový program, který je živě tlumočený, stejným způsobem jako jsou v České republice tlumočené např. Pohádky v českém znakovém jazyce, či večerní zprávy v půl šesté na ČT 24 a to tlumočením v okénku. Dva tlumočníci se zde střídají po 10 až 15 minutách, přičemž celkový počet tlumočnicků tohoto programu - Eduskunnan kyselytunti je šest.

Tito tlumočníci jsou zaměstnanci společnosti Sing Line Oy.

Já se však hlouběji zaměřila na „Yle Uutiset viittomakielellä,“ tedy Yle Zprávy ve znakovém jazyce, protože právě ty byly vzorem pro vytvoření Zpráv v českém znakovém jazyce a pro výzkumnou práci jsou tedy stěžejní.

Hlavním rozdílem u finských a českých Zpráv ve znakovém jazyce jsou absence tlumočnicka při přípravě ve Finsku, ale naopak požadovaná znalost finského znakového jazyka u slyšícího editora. Tyto dvě věci jsou odlišné. V České republice tlumočnicka při přípravě Zpráv v českém znakovém jazyce máme, ale slyšící editor český znakový jazyk neovládá, jelikož veškerou komunikaci zprostředkovává tlumočnick.

Tým současných finských Zpráv se skládá ze tří členů – editorka a vedoucí Mikaela Tillander, která je neslyšící a je zaměstnaná na plný úvazek, Thomas Sandholm, stejně jako Mikaela neslyšící, ale zaměstnaný na částečný úvazek a Ilkka Kilpeläinen, který je slyšící, se znalostí finského znakového jazyka a zaměstnaný v TV na plný úvazek. Pracují zde další tři neslyšící moderátoři na volné noze, kteří jsou všichni neslyšící a pokud je potřeba tak zastávají směnu. Jinak zde pracují o víkendu, jelikož Zprávy ve znakovém jazyce jsou ve Finsku vysílány každodenně. Jejich práce spočívá v editování, překládání a znakování na kameru, tudíž provádějí stejnou práci jako hlavní moderátoři. Jsou jimi Minna Saari, Netta Keski-Levijoki a Tomas Uusimäki.

Požadavkem na neslyšící zaměstnance je plynulé vyjadřování v obou jazycích, jak v mluvené finštině, tak ve finském znakovém jazyce. Měli by také mít všeobecný přehled. Na slyšícího pracovníka, jako je Ilkka Kilpeläinen, je kladen požadavek znalosti finského znakového jazyka a žurnalistiky. Pro slyšícího editora je nezbytná znalost finského znakového jazyka na úrovni dostatečných schopností plynulého vyjadřování. Pokud by tomu tak nebylo, bylo by velmi náročné efektivně pracovat.

Neslyšící moderátoři v programech fungují z důvodu zachování „čistého znakového jazyka“, čehož se dá nejlépe dosáhnout využitím rodilého mluvčího. Tím získávají realizátoři Zpráv ve finském znakovém jazyce jistotu, že program bude dokonale srozumitelný neslyšícímu publiku.

Ilkka Kilpeläinen, Mikaela Tillander a Thomas Sandholm mají pracovní smlouvy s televizí Yle a jsou tedy zaměstnanci televize. Moderátoři na volné noze jsou placeni od hodiny a nejsou regulárními zaměstnanci. Jsou pracovníky na volné noze, důvodem jsou finance Yle TV, jelikož její rozpočet je omezený.

Moderátoři zde pracují denně od 10 do 18.30 hodin, tzn. 7,5 hodin denně. V pátek, kdy se natáčí pořad „Viikko viitottuna“, jsou v práci dva neslyšící moderátoři na volné noze, každý na jeden pořad. A hlavní editorka Mikaela Tillander má také příležitostné hodiny, kdy pracuje na administrativních záležitostech, jako plánování směn či management.

Od pondělí do pátku slyšící editor Ilkka Kilpeläinen a jeden z neslyšících připravují 5 minutové zprávy. Oba vybírají témata. Hlavní vedoucí ze zpravodajské relace následně poskytne schválení k odvysílání. Ilkka Kilpeläinen, je jako editor zodpovědný za psaní zpráv v dobré a dobře srozumitelné finštině, která je jednodušší k překladu. Pokud neslyšící správně nerozumí danému psanému textu, pomáhá slyšící editor s překladem – vysvětlením ve finském znakovém jazyce, popřípadě přepsáním do srozumitelnější finštiny, což je práce srovnatelná s prací tlumočnicka znakového jazyka ve Zprávách v českém znakovém jazyce. Ve stejnou dobu také připravuje příběhy pro pořad „Viikko viitottuna“. Každý den neslyšící editor přeloží dvě až tři novinky do finského znakového jazyka, znakuje je v malé místnosti s malou HD videokamerou a přenese ukázky do Yle Areena – což je webová služba a stejně tak na oficiální facebookovou stránku. Následně začne shromažďovat a psát nové články. Slyšící editor je dopoledne zkontroluje a poté je ještě zkontroluje nejpozději do čtvrté hodiny odpoledne. Když jsou hotové, putují za nadřízeným slyšícím editorem Zpráv, který v případě nutnosti provede změny. Pokud se ještě něco stane, jsou Zprávy ještě přiměřeně upraveny, ale většinou již ne během vysílání. Poté je překlad přepsán do čtecího zařízení nejlépe, jak jen je možné. Přepis je stejný jako v České republice. Je psán finskými slovy, ale následuje gramatiku finského znakového jazyka. Každý moderátor si tam také může zaznamenat některé své osobní poznámky, jako např. mimiku, využití prostoru a další gramatické elementy, které je třeba si zapamatovat. Další postupy jsou stejné jako u nás, kdy slyšící editor, v tomto případě Ilkka Kilpeläinen ve studiu čte nahlas zprávy a před kamerou stojí neslyšící moderátor, který ve finském znakovém jazyce Zprávy moderuje. Pouze o víkendech a během letních měsíců – červenec a srpen jsou Zprávy editovány a čteny zaměstnanci Yle

Zpráv. O víkendech zde pracují moderátoři na volné noze sami. Ti jsou zodpovědní za úpravy textu před vysíláním, překladem do finského znakového jazyka a samotným přednesem před televizní kamerou.

Všichni moderátoři připravují příběhy do pořadu „Viiko viitottuna“, překlady, webové příběhy atd. Každý má konkrétní speciální úkoly, ale dohromady pracují jako tým.

Tlumočnický zde používají pouze externí a to objednané přes agenturu Sign Line Oy a to na velké meetingy, semináře apod. Denní komunikace je prováděna za pomoci psaní ve finském jazyce, případné pomoci s překladem od Ilkky Kilpeläinena – slyšícího editora.

5 ZÁVĚR

Mým záměrem v této bakalářské práci bylo popsat fungování tlumočnicka znakového jazyka v televizním zpravodajství všeobecně, s popisem historie tlumočených zpravodajských programů a následným zaměřením se na Zprávy v českém znakovém jazyce a finské zprávy Yle Uutiset viittomakielellä. V těchto Zprávách ve Finsku se tlumočnické povolání nevyskytuje, a z tohoto důvodu jsem se snažila popsat práci ostatních členů týmu, přičemž jsem se koncentrovala na slyšícího editora, ovládajícího finský znakový jazyk. Ten dle mého názoru po vedených rozhovorech a otázkách funguje podobným způsobem jako tlumočníci českého znakového jazyka ve Zprávách v České republice.

Podářilo se mi postihnout v základních rysech historický vývoj tlumočených zpravodajských programů v České republice a následně i samotné Zprávy ve znakovém jazyce v obou zemích, kterým jsem se rovněž věnovala od jejich vzniku až po současnost.

Od počátku zpracovávání této bakalářské práce jsem se setkávala s různými problematickými situacemi.

Jako první z nich byla náročnost navázání komunikace s kvalifikovanou osobou, pracující v týmu finských Zpráv. Velmi mi v tomto pomáhali moji finští přátelé, kteří mi ochotně překládali webové stránky do anglického jazyka, pomáhali mi dohledávat kontakty na konkrétní osoby, věnující se tlumočení, či práci s neslyšícími. Stěžejním krokem bylo získání kontaktu na pana Atte Jääskeläinena, ředitele zpravodajských relací na Yle TV, který můj e-mail přeposlal Ilkkovi Kilpeläinenovi, se kterým jsem následně mohla navázat komunikaci a systematicky v ní pokračovat v průběhu zpracovávání celé práce. Od něj jsem poté získala kontakt na Vesu Saarinenena, jehož nápadem bylo vytvoření Zpráv ve znakovém jazyce ve Finsku, tudíž pro mne byly jeho informace stěžejní.

Během psaní celé práce jsem nejvíce sledovala oficiální webovou stránku Yle Uutiset viittomakielellä, Zprávy ve znakovém jazyce ve Finsku a facebookovou stránku těchto Zpráv, stejně tak jako Zprávy v českém znakovém jazyce. Největším úskalím při získávání informací ohledně finských Zpráv byl určitě jazykový problém. Většina dohledatelných informací na internetu byla ve finštině a já, jelikož ve finském jazyce jsem začátečnicka, jsem sama porozumět nedokázala. Vždy mi ale pomohli moji finští přátelé, nebo samotný Ilkka Kilpeläinen, který mi ochotně mé dotazy na finské výrazy překládal do anglického jazyka.

Dalším velkým problémem byla absence ucelených materiálů o Zprávách ve znakovém jazyce v obou zemích. V obou případech bylo nezbytné čerpat z archivu, v České republice z archivu ASNEP a ve Finsku z archivu vedeného v Yle TV. V případě České republiky jsem také čerpala z různých článků z časopisu Gong, či Unie, z let 2006 a 2008.

V České republice mi byla velmi nápomocná komunikace s neslyšící editorkou Zpráv v českém znakovém jazyce Mgr. Radkou Novákovou, která mi přiblížila samotné prostředí Zpráv v českém znakovém jazyce a díky které jsem se mohla zúčastnit natáčení Zpráv. To pro mne bylo velmi důležité, jelikož do té doby jsem o přípravě a průběhu natáčení tohoto pořadu neměla jasnou představu, byla jsem odkázána jen na nepřímé informace. Dalším velmi nápomocným krokem bylo nakontaktování se na tlumočnický tým Zpráv v českém znakovém jazyce, ať už současné, tak bývalé. Velmi významnou pomocí byly také konzultace s Veronikou Toráčovou a Romanou Mázerovou. Všichni mi ochotně poskytli rozhovory, ze kterých jsem mohla získat další podstatné informace pro tuto bakalářskou práci.

Finské Zprávy ve znakovém jazyce byly předlohou vzniku českých Zpráv a mne také zajímalo, v čem se konkrétně inspirovaly, jak dosáhly vytvoření Zpráv a v samotném závěru mne zajímal názor i slyšícího editora finských Zpráv ve znakovém jazyce, Ilkky Kilpeläinena na naše Zprávy v českém znakovém jazyce.

Jeho reakce po zhlédnutí jednoho vybraného dílu Zpráv v českém znakovém jazyce byla následující: *„Pořad vypadal podobně. Umístěním moderátora, statický obrázek na pozadí a tak dále. Výhoda ve srovnání s tlumočenými zpravodajskými relacemi (s tlumočnickem v okénku) je ten, že znakový jazyk může být snáz viděn z jakéhokoli televizního přijímače. Také oceňuji fakt, že tlumočení má svůj čas a není závislé na rychlosti mluveného hlasu. Skutečně velmi dobré.“* (překlad DW).

Tým Zpráv v českém znakovém jazyce se inspiroval ve Finsku, základními záležitostmi jako např. statický obrázek, tmavší pozadí, a to diváci vnímají a pociťují jako dobré. Zprávy v českém znakovém jazyce mají evidentně dobrou strukturu, kterou rovněž diváci dokáží ocenit.

Pro mne bylo velmi potěšující, když po návaznosti na naši e-mailovou konverzaci, Ilkka Kilpeläinen zveřejnil odkaz na Zprávy v českém znakovém jazyce, na oficiální facebookové stránky finských Zpráv.²⁰ Finové tedy mohou vidět naše Zprávy a sami je

---

²⁰ <https://www.facebook.com/pages/YLE-Viittomakieliset- uutiset/173241277806>

zhodnotit. V dnešní internetové době je toto dobrá cesta, jak Zprávy ukázat co nejširší neslyšící společnosti. Do budoucna třeba finští neslyšící uvidí na našich Zprávách něco, co by naopak mohlo inspirovat vedení finských Zpráv v dalším posunu. Já osobně si myslím, že by pro Finy mohla být minimálně inspirativní délka Zpráv, která je u nás dvakrát delší.

Pokud bych se na svou práci podívala z čistě tlumočnického hlediska, je velkým rozdílem samozřejmě absence tlumočnicka znakového jazyka ve finských Zprávách. Osobně si po rozhovorech s českými tlumočníky myslím, že tlumočnick znakového jazyka je ve Zprávách důležitý. V České republice působí tlumočníci čtyři, ve Finsku žádný. Jistě, slyšící editor Ilkka Kilpeläinen finský znakový jazyk ovládá, některé povinnosti tlumočnicka také supljuje, evidentně toto nastavení ve Finsku funguje. Je ovšem otázkou, pokud by finské Zprávy měly delší stopáž, zda by to jeden slyšící člověk časově zvládal. Ilkka Kilpeläinen píše zprávy, zároveň pomáhá vysvětlovat jejich obsah v případě nepochopení (stejně jako tlumočníci u nás), tlumočí případné konverzace slyšících a neslyšících zaměstnanců televize a do toho i prezentuje mluvený komentář ke Zprávám. Možná by se v tomto finské Zprávy také inspirovaly. Nyní jim však tento stav vyhovuje. Zcela jistě jsou finské Zprávy ekonomicky méně nákladné.

Dle rozhovorů s českými tlumočnickými a neslyšící editorkou ale usuzuji, že tlumočnick je v českých Zprávách rozhodně na místě. Momentálně si čeští neslyšící editoři, moderátoři ani tlumočníci nedokáží představit, že by tlumočnick ve Zprávách nebyl. Pro komunikaci a vysvětlování je tam důležitý.

Oba formáty Zpráv, jak v České republice, tak ve Finsku, mají nastavené systémy, které dle mého názoru fungují dobře a nyní asi nemají potřebu je ani na jedné straně měnit. Ale v budoucnu jistě nějaké změny nastanou a v tu chvíli by si mohly být vzájemně inspirací.

Úplným závěrem ještě dodávám shrnující tabulku porovnávající situaci finských a českých Zpráv.

Současný název:	Zprávy v českém znakovém jazyce	Yle Uutiset viittomakielellä
Počátek vysílání:	<ul style="list-style-type: none"> • 2000 	<ul style="list-style-type: none"> • 1994
Původní název:	<ul style="list-style-type: none"> • Zprávy ve znakové řeči 	<ul style="list-style-type: none"> • Viittomakieliset uutiset
Moderátoři:	<ul style="list-style-type: none"> • čtyři neslyšící moderátoři: <i>Tomáš Bogner, Sergej Josef Bovkun, Vendula Stará, Hana Wiesnerová</i> • jeden náhradník: <i>Barbora Peřinová</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • dva neslyšící moderátoři: <i>Mikaela Tillander, Thomas Sanholm</i> • neslyšící moderátoři „na volné noze“: <i>Minna Saari, Netta Keski-Levijoki a Tomas Uusimäki</i>
Editoři:	<ul style="list-style-type: none"> • tři neslyšící editoři: <i>Radka Nováková, Pavlína Spilková, Veronika Chladová</i> • jeden náhradník: <i>Markéta Spilková</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • jeden slyšící editor: <i>Ilkka Kilpeläinen</i>
Tlumočníci:	<ul style="list-style-type: none"> • dva tlumočníci: <i>Radka Faltínová, Farah Curry</i> • dva náhradníci: <i>Marta Zatloukalová, Marie Roučová (Pospíšilová)</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • tlumočníci zaměstnání nejsou, v případě potřeby zprostředkovává komunikaci slyšící editor <i>Ilkka Kilpeläinen</i>
Struktura:	<ul style="list-style-type: none"> • šest zpráv z domova a ze zahraničí • dvě zprávy ze sportu • minimálně jedna ze světa neslyšících 	<ul style="list-style-type: none"> • sedm až osm aktuálních zpráv o délce 20 – 40 sekund

Stopáž:	<ul style="list-style-type: none"> • 10 minut 	<ul style="list-style-type: none"> • 5 minut
Grafika:	<ul style="list-style-type: none"> • tmavší pozadí • statické fotografie 	<ul style="list-style-type: none"> • tmavší pozadí • statické fotografie
Vysílání:	<ul style="list-style-type: none"> • pondělí až pátek 	<ul style="list-style-type: none"> • pondělí až neděle
Smlouvy:	<ul style="list-style-type: none"> • všichni jsou zaměstnání jako externí zaměstnanci 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Mikaela Tillander, Thomas Sandholm a Ilkka Kilpeläinen</i> jsou interní zaměstnanci Yle TV

6 ZDROJE

Areena [online]. [cit. 2013-07-29]. YLE.fi. Dostupné z WWW: <<http://areena.yle.fi/tv/1781209>>.

Areena [online]. [cit. 2013-07-02]. YLE.fi. Dostupné z WWW: <<http://areena.yle.fi/?q=kuukauden+vieras&media=video>>.

Archiv ASNEP.

Česká televize [online]. [cit. 2013-05-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/porady/a-z/>>.

České televize, [online]. [cit. 2013-07-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/tv-program/01.05.2000/>>.

BERTONE, Carmela. The use of the focus question in sight translation. The case of LIS. IN: *Sight translation, sight interpreting meeting at the cross modes: Sign language interpreters as translators: Proceedings of the efsli Conference 2011*, European Forum of Sign Language Interpreters 2012, str. 16. ISBN 9789081306539.

ČERVINKOVÁ HOUŠKOVÁ, K. *Specifika tlumočení pro neslyšící*. Praha: Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, 2008.

ČERVINKOVÁ HOUŠKOVÁ, K.; KOVÁČOVÁ, T. *Umělecké tlumočení do znakového jazyka*. Praha: Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, 2008.

Česká republika. Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o Evropské úmluvě o přeshraniční televizi ve znění Protokolu pozměňujícího Evropskou úmluvu o přeshraniční televizi. In *Sbírka mezinárodních smluv České republiky*. 2004, částka 22, s. 8785 – 8787. Dostupné z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=4266>>.

Česká republika. Zákon č. 231 ze dne 17. května 2001 o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2001, částka 87, s. 5038 – 5068. Dostupné z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3665>>.

DINGOVÁ, N.; KONDYSKOVÁ, E. *Soudní tlumočení pro neslyšící*. Praha: Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, 2008.

DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-0139-7.

E-CITACE. [Viittomakieliset uutiset Tšekissä. Tšekatkaa ihmeessä! -Ilkka] In: *Facebook* [online]. 25. července 2013 [cit. 2013-07-25]. Dostupné z WWW:

<<https://www.facebook.com/pages/YLE-Viittomakieliset-uutiset/173241277806>>.

Finnish Association of the Deaf. [online]. [cit. 2013-04-02]. Dostupné z WWW:

<<http://www.kl-deaf.fi/Page/f5372f18-7c95-4def-880d-874d65f9859f.aspx>>.

HRUBÝ, J.: Velký ilustrovaný průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu, 1. Díl. Praha: FRPSP, 1999, str. 70, 72. ISBN 80-7216-096-6.

KURZ, I. Physiological stress responses during media and conference interpreting. IN: GARZONE, G.; VIEZZI, M. *Interpreting in the 21st Century: Challenges and Opportunities*. Philadelphia: John Benjamins Publishing CO, 2002. ISBN: 90 272 1649 5. Dostupné z WWW:

<http://ckis.cuni.cz/F/?func=direct&doc_number=001340767&local_base=CKS01&format=999>

MACK, G. New perspectives and challenges for interpretation. The example of television. IN: GARZONE, G.; VIEZZI, M. *Interpreting in the 21st Century: Challenges and Opportunities*. Philadelphia: John Benjamins Publishing CO, 2002. ISBN: 90 272 1649 5. Dostupné z WWW:

<http://ckis.cuni.cz/F/?func=direct&doc_number=001340767&local_base=CKS01&format=999>

Nové zprávy v českém znakovém jazyce. *Unie*. 2008, 5-6, *Ruce.cz* [online]. [cit. 2013-07-16]. Dostupné z WWW: <<http://ruce.cz/clanky/470-nove-zpravy-v-ceskem-znakovem-jazyce>>.

Sign Line Oy. [online]. [cit. 2013-05-04]. Dostupné z WWW: < <http://www.signline.fi/>>.

Prioritou České televize ve zpřístupnění informací sluchově postiženým divákům jsou skryté titulky, *Gong*. 2006, 2. [cit. 2013-05-08]. Dostupné z WWW:

<<http://www.gong.cz/clanky.php?c=198>>.

SOLOW NEUMANN, Sharon. Sight translation with meaning in a signing world. IN: *Sight translation, sight interpreting meeting at the cross modes: Sign language interpreters as translators: Proceedings of the efsli Conference 2011*, European Forum of Sign Language Interpreters 2012, str. 57-58. ISBN 9789081306539.

Suomi. Tasavallan presidentin asetus eurooppalaista yleissopimusta rajat ylittävistä televisiölähetysistä. In *Valtiosopimukset*. 2002. Dostupné z WWW:

<<http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2002/20020118>>.

ŠEBKOVÁ, H. *Úvod do tlumočnické profese a vzdělávací systémy tlumočnicků v ČR a zahraničí*. Praha: Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, 2008.

YLE TV. [online]. [cit. 2013-07-20]. Dostupné z WWW: <<http://yle.fi/>>.

Yle Uutiset viittomakielellä. [online]. [cit. 2013-02-12]. Dostupné z WWW: <http://yle.fi/uutiset/viittomakieliset_uutiset/>.

Zprávy v českém znakovém jazyce. [online]. [cit. 2013-02-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/porady/1097176961-zpravy-ve-znakovem-jazyce/>>.

Osobní rozhovor s Radkou Novákovou, Praha, 25. 3. 2013

Osobní rozhovor s Jaroslavem Švagrem, Praha, 2. 4. 2013

Osobní rozhovor s Farah Curry, Praha, 9. 4. 2013

Osobní rozhovor s Martou Zatloukalovou, Praha, 30. 4. 2013

Osobní rozhovor s Veronikou Toráčovou, Praha, 2. 5. 2013

Osobní rozhovor s Nad'ou Dingovou, Praha, 6. 5. 2013

Osobní rozhovor s Radkou Faltínovou, Praha, 6. 5. 2013

E-mailová korespondence s Ilkkou Kilpeläinenem, 30. 1. 2013

E-mailová korespondence s Ilkkou Kilpeläinenem, 4. 3. 2013

E-mailová korespondence s Ilkkou Kilpeläinenem, 25. 3. 2013

E-mailová korespondence s Ilkkou Kilpeläinenem, 26. 3. 2013

E-mailová korespondence s Ilkkou Kilpeläinenem, 3. 4. 2013

E-mailová korespondence s Ilkkou Kilpeläinenem, 20. 5. 2013

E-mailová korespondence s Ilkkou Kilpeläinenem, 15. 7. 2013

E-mailová korespondence s Ilkkou Kilpeläinenem, 19. 7. 2013

E-mailová korespondence s Ilkkou Kilpeläinenem, 24. 7. 2013

E-mailová korespondence s Ilkkou Kilpeläinenem, 25. 7. 2013

E-mailová korespondence s Romanou Mázerovou, 12. 3. 2013

E-mailová korespondence s Vesou Saarinenem, 19. 4. 2013

E-mailová korespondence s Vesou Saarinenem, 28. 6. 2013

E-mailová korespondence s Jaroslavem Švagrem, 21. 7. 2013

ZDROJE OBRÁZKŮ:

Obr. 1: Archiv Ilkky Kilpeläinen

Obr. 1: Archiv Ilkky Kilpeläinen

Obr. 1: Archiv Ilkky Kilpeläinen

7 PŘÍLOHY

Příloha č. 1

Zprávy v českém znakovém jazyce
ve spolupráci s ASNEP vyhlašují konkurz na pozici
tlumočnick českého znakového jazyka
(2 tlumočnick)

NÁPLŇ PRÁCE:

- zprostředkování komunikace mezi slyšícími a neslyšícími spolupracovníky Zpráv, jsou mostem jejich komunikace při přípravě Zpráv
- je k dispozici neslyšícímu editorovi, slyšícím kolegům a neslyšícím moderátorům po celou dobu příprav Zpráv v českém znakovém jazyce podle aktuálních potřeb (např. překlad a ujasnění významu psaného českého textu, korektura textu, telefonování, jednání se zástupci další oddělení apod.)
- je k dispozici pro tlumočení souvisejících jednání a porad, kterých se účastní neslyšící editoři popř. další spolupracovníci Zpráv

PRACOVNÍ DOBA:

- pondělí – pátek, od 13:30 do 17:00 hodin (střídání služeb po týdnu, resp. týden služba - týden volno)

POŽADAVKY NA POZICI:

- velmi dobrá produkce a porozumění v českém znakovém jazyce
- schopnost překládat texty z češtiny do českého znakového jazyka

- všeobecný přehled o společenském, kulturním i politickém životě ve společnosti
- ochota systematicky se vzdělávat
- dodržování Etického kodexu tlumočnicka
- spolehlivost a loajalita
- smysl pro týmovou spolupráci

NÁSTUP: od 3. ledna 2011 (pracovní závazek vznikne na dva roky, kdy se bude konkurz znovu opakovat)

LOKALITA: Česká televize, Praha 4 – Kavčí hory

KONKURZ: 27. a 28. prosince 2010 Česká televize, Praha 4 – Kavčí hory (po přijetí vaší přihlášky vám upřesním čas a místo konkurzu)

Pokud máte o pozici tlumočnicka ČZJ zájem, splňujete výše popsané požadavky, posílejte přihlášku nejpozději do **23. 12. 2010** na adresu e-mailovou adresu asnep@volny.cz. V případě jakýchkoliv dalších případných dotazů pište na adresu pověřené osoby novakova.radi@gmail.com.

(Archiv ASNEP)

Příloha č. 2

„Pravidla pro tlumočníky znakového jazyka

- *Tlumočníci českého znakového jazyka mají nástup do práce vždy **dvě hodiny před natáčením** (vždy v 13.30 hodin), jsou k dispozici neslyšícímu editorovi, slyšícím kolegům a později od 14.00 neslyšícím moderátorům po celou dobu příprav Zpráv v českém znakovém jazyce (dále jen Zprávy) podle aktuálních potřeb*
- *Náplní práce tlumočnicků je pouze zprostředkovávat komunikaci mezi slyšícími a neslyšícími, jsou mostem jejich komunikace*
- *Tlumočníci se při vykonávání své profese řídí Etickým kodexem tlumočnicka (viz níže)*
- *Tlumočníci dbají na jazykovou čistotu. V jeden moment používají vždy jen jeden jazyk (češtinu nebo český znakový jazyk)*
- *Tlumočníci se zúčastňují všech školení a vzdělávacích akcí určených pro spolupracovníky Zpráv*
- *Tlumočníci jsou k dispozici pro tlumočení souvisejících jednání a porad pro neslyšící editory popř. další spolupracovníky Zpráv.*
- *Tlumočníci přistupují ke své práci spolehlivě a zodpovědně*
- *V případě onemocnění či náhlé situace, která jim znemožňuje být na pracovišti podle plánu, neprodleně vše oznámí Radce Novákové a společně s ní spolupracují na zajištění náhradního režimu*
- *Aktivně komunikujte. Odpovídejte na emaily v požadovaných termínech, jednejte podle výzev odpověď emailu. Pokud byl email rozeslán na společnou adresu, prosím odpovídejte přes příkaz Odpovědět všem*
- *V případě, že nejste na emailu a jste vyzváni k akutní odpovědi, můžete výjimečně odpovědět formou SMS, jinak raději komunikujte emailem*
- *V případě problému, nedorozumění, komplikací, které souvisí se Zprávami, prosím ihned kontaktujte Radku Novákovou, problém se pokusí ihned vyřešit*
- *Spolupráce na přípravách Zpráv je týmovou prací. Tlumočníci respektují specifika týmové spolupráce i s ohledem na platnost Etického kodexu tlumočnicka*

Etický kodex tlumočnicka (kodex byl upraven pro potřeby České televize)

- *Tlumočnick je osoba, která za převádí jednoznačně smysl sdělení z výchozího jazyka do jazyka cílového. Je mostem mezi slyšícím a neslyšícím účastníkem komunikace a jejich dvěma odlišnými jazyky a kulturami. Sám nic nevysvětluje, nepřidává ani neubírá. Tlumočí věrně způsob vyjádření, nemění význam ani obsah sdělení.*
- *Tlumočnick se nesnaží být aktivním účastníkem komunikace.*
- *Tlumočnick následuje způsob komunikace preferovaný neslyšícím účastníkem komunikace.*
- *Tlumočnick nese plnou zodpovědnost za kvalitu své práce.*
- *Tlumočnick přizpůsobuje své chování a oděv přiměřeně situaci, v jejímž rámci tlumočí.*
- *Tlumočnick musí přicházet do práce včas.*
- *Tlumočnick je vázán mlčenlivostí, která se týká všeho, co se dozví během tlumočení neveřejných jednání.*
- *Tlumočnick sleduje vývoj své profese a její náplň u nás i ve světě, učí se znát kulturu Neslyšících, doplňuje své vědomosti týkající se problematiky sluchově postižených a cíleně zvyšuje svou profesionální úroveň.*
- *Tlumočnick ctí svou profesi, usiluje o spolupráci s ostatními tlumočnický při prosazování a obhajobě společných profesionálních zájmů.*
- *Tlumočnicki se vzájemně respektují a profesně podporují.*
- *Tlumočnick zná etický kodex a dodržuje ho.“*

(Archiv ASNEP)

Příloha č. 3

Datum   Téma:

27. 4. 2008   *Pravidla a principy překladů textů z češtiny do českého znakového jazyka + praktická cvičení se sebereflexí na základě videozáznamu překladů – téma společenského dění.*

Zohledňování kulturních odlišností v překladech do ČZJ (příprava tlumočeného projevu), s důrazem na následnou sebereflexi.

Program Octopus.

Sjednocování terminologie pro překlady názvů států a národů, zeměpisná označení významných řek a hor, světadílů...upevnění znalostí v praktických cvičení s textem.

25. 5. 2008   *Pravidla a principy překladů textů z češtiny do českého znakového jazyka + praktická cvičení se sebereflexí na základě videozáznamu překladů – téma politického dění v Čechách.*

Překlady textů zaměřené na politická témata, respektování jinakosti lexikální roviny obou jazyků, důraz na čistotu a přesnost překladu, praktická cvičení s následnou sebereflexí.

21. 6. 2008   *Pravidla a principy překladů textů z češtiny do českého znakového jazyka + praktická cvičení se sebereflexí na základě videozáznamu překladů – téma politického dění v zahraničí.*

Principy simultánního tlumočení textů z ČZJ do mluvené češtiny, cvičení na mluvní pohotovost, přesnost překladu a kultivovanost mluveného projevu; možnosti vlastní sebereflexe, vlastní zpětné vazby a sebezdokonalování

13. 9. 2008   *Pravidla a principy překladů textů z češtiny do českého znakového jazyka + praktická cvičení se sebereflexí na základě videozáznamu překladů – téma dění v komunitě neslyšících.*

Simultánní tlumočení textů z ČZJ do mluvené češtiny, zaměřené na témata blízká komunitě českých neslyšících (zdůraznění potřeby povědomí o dění v komunitě neslyšících).

11. 10. 2008 *Pravidla a principy překladů textů z češtiny do českého znakového jazyka + praktická cvičení se sebereflexí na základě videozáznamu překladů – téma přírodních katastrof.*

Simultánní tlumočení textů bohatých na prostředky typické pro vizuální jazyk (popis, vizualizace prostoru, nepřímá pojmenování, specifické znaky, simultánní konstrukce); praktická cvičení s následnou sebereflexí a poslechem zaznamenaného překladu

15. 11. 2008 *Pravidla a principy překladů textů z češtiny do českého znakového jazyka + praktická cvičení se sebereflexí na základě videozáznamu překladů – téma počasí*

Praktická cvičení simultánního tlumočení textů s tématem počasí a přírodních katastrof. Tlumočení bude prováděno s důrazem na jazykovou čistotu cílového jazyka, přesnost a adekvátnost.

6. 12. 2008 *Pravidla a principy překladů textů z češtiny do českého znakového jazyka + praktická cvičení se sebereflexí na základě videozáznamu překladů – téma politického dění v zahraničí.*

Simultánní tlumočení textů se sportovní tematikou, aktivizace slovní zásoby a odborné terminologie v cílovém jazyce, schopnost formulovat a reflektovat vlastní chyby a pracovat s nimi v dalším tlumočení.

(Archiv ASNEP)

Příloha č. 4

Zprávy v českém znakovém jazyce

ASNEP pro spolupráci v ČT hledá

tlumočnicka českého znakového jazyka

NÁPLŇ PRÁCE:

- zprostředkování komunikace mezi slyšícími a neslyšícími spolupracovníky Zpráv; je mostem jejich komunikace
- je k dispozici neslyšícímu editorovi, slyšícím kolegům a neslyšícím moderátorům po celou dobu příprav Zpráv podle aktuálních potřeb (např. překlad a ujasnění významu českého psaného textu, korektura textu apod.)
- je k dispozici pro tlumočení souvisejících jednání a porad pro neslyšící editory popř. další spolupracovníky Zpráv.

PRACOVNÍ DOBA:

- pondělí – pátek, od 13:30 do 17:00 hodin (střídání služeb po týdnu nebo na základě předchozí dohody)

POŽADAVKY NA POZICI:

- velmi dobrá produkce a porozumění v českém znakovém jazyce
- schopnost pohotově a přesně překládat texty z češtiny do českého znakového jazyka
- dodržování Etického kodexu tlumočnicka a doplňujících předpisů
- spolehlivost v plnění svých povinností
- smysl pro týmovou práci
- ochota systematicky se vzdělávat
- zájem o aktuální dění ve společnosti

- časová flexibilita – schopnost zastoupit kolegy v případě nutnosti

NÁSTUP: od ledna 2012 (nejdříve v pozici náhradníka)

LOKALITA: Česká televize, Praha 4 – Kavčí hory

KONKURZ: v týdnu 19. – 23. prosince 2011 (po termínu zaslání přihlášek vám upřesníme čas, termín a místo konkurzu)

Pokud máte o pozici tlumočnicka ČZJ zájem a splňujete výše popsané požadavky, posílejte vyplněnou přihlášku nejpozději do **16. 12. 2011** na adresu emailovou adresu

radka.novakova@ceskatelevize.cz

(Archiv ASNEP)